

Trygghet, respekt och ansvar - om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet proposition 2005/06:38 *Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*. Därtill behandlar utskottet sammanlagt 152 motionsyrkanden, dels motioner som väckts med anledning av propositionen, dels motionsyrkanden rörande framför allt mobbning som väckts under allmänna motionstiden 2004/05 samt 2005/06.

I propositionen föreslår regeringen en ny lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Dessutom föreslås följdändringar i ett antal lagar. Lagbestämmelserna skall träda i kraft den 1 april 2006.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår samtliga motionsyrkanden.

Den föreslagna lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling skall ha till ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter i de verksamheter som omfattas av skollagen samt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen skall därutöver förhindra och förebygga annan kränkande behandling som inte direkt kan hänföras till dessa diskrimineringsgrunder. Såväl direkt som indirekt diskriminering omfattas av lagens förbud.

Skadeståndsskyldighet införs för de fall ett barn eller en elev blivit utsatt för kränkning om skolan har åsidosatt förbuden mot direkt och indirekt diskriminering, skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling eller förbudet mot trakasserier.

Statens skolverk, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning samt Handikappombudsmannen skall ha tillsyn över lagens efterlevnad och får även som part i målet föra talan om skadestånd enligt lagen.

Reservationer finns från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Därtill finns ett särskilt yttrande från Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	13
Ärendet och dess beredning	13
Propositionens huvudsakliga innehåll	14
Utskottets överväganden	15
Avslag på propositionen	15
Samordnad lagstiftning mot diskriminering	16
Tillämpningsområde, ändamålsbestämmelser och vissa definitionsfrågor	18
Aktiva åtgärder	20
Lärares och rektorers ansvar och befogenheter	28
Förbud mot diskriminering	35
Annan kränkande behandling samt repressalier	37
Bestämmelser om skadestånd, rättegång, tillsyn m.m.	38
Antagande av lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	41
Anknytande lagförslag	42
Övriga frågor	43
Reservationer	46
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (m)	46
2. Behovet av en samlad diskrimineringslagstiftning, punkt 2 (m, fp, kd, c)	50
3. Överensstämmelse med internationella konventioner, punkt 3 (kd, c)	51
4. En gemensam ombudsman mot diskriminering, punkt 4 (m, fp, kd, c)	52
5. Samordning med annat lagstiftningsarbete, punkt 5 (fp, kd)	53
6. Samordning med annat lagstiftningsarbete, punkt 5 – motiveringen (m)	54
7. Om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan, punkt 6 (fp)	54
8. Sexuella trakasserier, punkt 7 (fp, kd, c)	55
9. Målinriktat arbete, punkt 9 (c)	55
10. Likabehandlingsplan, punkt 10 (fp, kd, c)	56
11. Likabehandlingsplan, punkt 10 – motiveringen (m)	57
12. Kvalitativa krav på skolans mobbningsförebyggande arbete, punkt 11 (m)	57
13. Antimobbningsplan, punkt 12 (fp)	58
14. Nationell nolltolerans, punkt 13 (fp, kd, c)	59
15. Begreppet mobbning, punkt 14 (fp)	60
16. Värdegrundsarbetet i skolan, punkt 15 (kd)	60
17. Kränkande former av nollning, punkt 16 (kd)	61
18. Konflikthantering, punkt 17 (m, fp, kd, c)	61
19. Samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter, punkt 19 (fp)	62

20. Utbildning, punkt 21 (m)	63
21. Aktivt integrationsarbete, punkt 22 (kd)	63
22. Aktivt integrationsarbete, punkt 22 – motiveringen (m)	64
23. Information, punkt 23 (kd)	64
24. Trakasserier och annan kränkande behandling utanför skoltid, punkt 24 (fp)	65
25. Tydligare definition av skolans skyldigheter, punkt 25 (kd)	65
26. Kvalitetssäkra åtgärdsprogram, punkt 26 (m, fp, kd, c)	66
27. Krav på skolor att arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram, punkt 27 (m, fp, kd, c)	67
28. Forskningsbaserade åtgärdsprogram, punkt 28 (m, fp, kd, c)	68
29. Skyldighet för skolor att upprätta åtgärdsplan, punkt 29 (kd)	69
30. Lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning, punkt 30 (kd)	69
31. Ansvarskontrakt, punkt 31 (kd)	70
32. Information till föräldrarna, punkt 32 (m, fp, kd, c)	71
33. Stöd till den som utsätts för mobbning, punkt 33 (fp)	71
34. Dokumentation av elevs beteende, punkt 34 (fp, kd, c)	72
35. Översyn av rektors arbetsbelastning, punkt 35 (kd, c)	72
36. Lärares och rektors ansvar och befogenhet, punkt 36 (m, fp, kd, c)	73
37. Skolpersonals skyldighet att rapportera mobbning till rektor, punkt 37 (m, fp, kd, c)	74
38. Skolans rätt att omhänderta vissa föremål, punkt 38 (m, fp)	75
39. Skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan, punkt 39 (fp)	75
40. Anmälan till polis och sociala myndigheter, punkt 40 (m, fp, kd, c)	76
41. Tvångsförflyttning av elev som mobbar, punkt 41 (m, fp, kd, c)	77
42. Stöd till flyttad elev, punkt 42 (fp)	78
43. Avstängning av elev i grundskolan, punkt 43 (m, fp)	79
44. Verktyg för att skapa en trygg arbetsmiljö i gymnasieskolan, punkt 44 (fp)	79
45. Tillgänglighet för funktionshindrade, punkt 45 (fp)	80
46. Skadeståndsansvar vid mobbning, punkt 46 (m, fp, kd, c)	80
47. Försäkringslösning, punkt 47 (fp)	81
48. Sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner, punkt 48 (m, kd, c)	82
49. Tillsyn, punkt 49 (fp)	83
50. Preskription, punkt 50 (c)	83
51. Utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning, punkt 53 (m, fp, kd, c)	84
52. Utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning, punkt 53 (v)	84
53. Skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier, punkt 54 (fp, kd, c)	85
Särskilt yttrande	87
Diskriminering på grund av könsidentitet, punkt 8 (v)	87
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	88
Propositionen	88

Följdmotioner	88
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	91
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	95
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	101
1 Förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	101
2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	105
3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	109
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen	109
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	110

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Avslag på propositionen**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub7 yrkandena 1–4.

Reservation 1 (m)

2. **Behovet av en samlad diskrimineringslagstiftning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 1, 2005/06:Ub7 yrkande 5 och 2005/06:Ub261 yrkande 2.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. **Överensstämmelse med internationella konventioner**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 2 och 2005/06:Ub6 yrkande 7.

Reservation 3 (kd, c)

4. **En gemensam ombudsman mot diskriminering**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 3 och 2005/06:Ub7 yrkande 6.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

5. **Samordning med annat lagstiftningsarbete**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub6 yrkande 4.

Reservation 5 (fp, kd)

Reservation 6 (m) – motiveringen

6. **Om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L291 yrkande 16 och 2005/06:Ub522.

Reservation 7 (fp)

7. **Sexuella trakasserier**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub275 yrkande 16, 2004/05:Ub306 yrkande 14, 2005/06:Ub315 yrkande 4, 2005/06:Ub343 yrkande 43 och 2005/06:Ub344 yrkande 46.

Reservation 8 (fp, kd, c)

8. **Diskriminering på grund av könsidentitet**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U257 yrkande 25 och 2005/06:L375 yrkande 31.

9. Målinriktat arbete

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub5 yrkande 5.

Reservation 9 (c)

10. Likabehandlingsplan

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub477 yrkande 26, 2005/06:Ub4 yrkande 1 och 2005/06:Ub6 yrkande 1.

Reservation 10 (fp, kd, c)

Reservation 11 (m) – motiveringen

11. Kvalitativa krav på skolans mobbningsförebyggande arbete

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub390 yrkande 18 och 2005/06:Ub7 yrkande 8.

Reservation 12 (m)

12. Antimobbningsplan

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 35 och 2005/06:Ub344 yrkande 38.

Reservation 13 (fp)

13. Nationell nolltolerans

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub470 yrkande 1, 2004/05:Ub477 yrkande 25 och 2005/06:Ub535 yrkande 8.

Reservation 14 (fp, kd, c)

14. Begreppet mobbning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 34 och 2005/06:Ub344 yrkande 37.

Reservation 15 (fp)

15. Värdegrundsarbetet i skolan

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub6 yrkande 3.

Reservation 16 (kd)

16. Kränkande former av nollning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub535 yrkande 10.

Reservation 17 (kd)

17. Konflikthantering

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub315, 2005/06:Ub5 yrkande 6 och 2005/06:Ub6 yrkande 2.

Reservation 18 (m, fp, kd, c)

18. Elevers delaktighet

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub343 yrkande 2.

19. Samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 44 och 2005/06:Ub344 yrkande 47.

Reservation 19 (fp)

20. Nolltolerans mot språkvåld

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L341 yrkande 13 och 2005/06:Ub291 yrkande 1.

21. Utbildning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub7 yrkande 11 och 2005/06:Ub260 yrkande 6.

Reservation 20 (m)

22. Aktivt integrationsarbete

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub470 yrkande 5.

Reservation 21 (kd)

Reservation 22 (m) – motiveringen

23. Information

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub470 yrkande 16.

Reservation 23 (kd)

24. Trakasserier och annan kränkande behandling utanför skoltid

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub4 yrkande 2.

Reservation 24 (fp)

25. Tydligare definition av skolans skyldigheter

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub6 yrkande 6.

Reservation 25 (kd)

26. Kvalitetssäkra åtgärdsprogram

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub7 yrkande 9.

Reservation 26 (m, fp, kd, c)

27. Krav på skolor att arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub7 yrkande 10.

Reservation 27 (m, fp, kd, c)

28. Forskningsbaserade åtgärdsprogram

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub233 yrkandena 8 och 13–15, 2004/05:Ub390 yrkande 19, 2005/06:Ub238 yrkande 21 och 2005/06:Ub260 yrkandena 1, 3–5 och 12.

Reservation 28 (m, fp, kd, c)

29. Skyldighet för skolor att upprätta åtgärdsplan

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub470 yrkande 11.

Reservation 29 (kd)

30. Lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning

Riksdagen avslår motion 2005/06:A370 yrkande 22.

Reservation 30 (kd)

31. Ansvarskontrakt

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub470 yrkande 6.

Reservation 31 (kd)

32. Information till föräldrarna

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 16, 2005/06:Ub7 yrkande 15, 2005/06:Ub260 yrkandena 13 och 18, 2005/06:Ub343 yrkande 37 och 2005/06:Ub344 yrkande 40.

Reservation 32 (m, fp, kd, c)

33. Stöd till den som utsätts för mobbning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 39 och 2005/06:Ub344 yrkande 42.

Reservation 33 (fp)

34. Dokumentation av elevs beteende

Riksdagen avslår motion 2004/05:Ub470 yrkande 13.

Reservation 34 (fp, kd, c)

35. Översyn av rektorers arbetsbelastning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub5 yrkande 4.

Reservation 35 (kd, c)

36. Lärares och rektorers ansvar och befogenhet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub233 yrkandena 7 och 9, 2004/05:Ub306 yrkande 15, 2004/05:Ub470 yrkande 7, 2005/06:Ub4 yrkandena 3 och 4, 2005/06:Ub6 yrkande 5, 2005/06:Ub7 yrkandena 12 och 13, 2005/06:Ub238 yrkande 20, 2005/06:Ub260 yrkande 8, 2005/06:Ub343 yrkande 36 och 2005/06:Ub344 yrkande 39.

Reservation 36 (m, fp, kd, c)

37. Skolpersonals skyldighet att rapportera mobbning till rektor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 11, 2004/05:Ub470 yrkande 14 och 2005/06:Ub535 yrkande 12.

Reservation 37 (m, fp, kd, c)

38. Skolans rätt att omhänderta vissa föremål

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub7 yrkande 17 och 2005/06:Ub260 yrkande 16.

Reservation 38 (m, fp)

39. Skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub343 yrkande 45.

Reservation 39 (fp)

40. Anmälan till polis och sociala myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub233 yrkande 10, 2004/05:Ub306 yrkande 10, 2005/06:Ub7 yrkande 16, 2005/06:Ub260 yrkande 20, 2005/06:Ub426 yrkande 43 och 2005/06:Ub535 yrkande 11.

Reservation 40 (m, fp, kd, c)

41. Tvångsförflyttning av elev som mobbar

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 12, 2004/05:Ub362 yrkande 2, 2004/05:Ub470 yrkande 8, 2005/06:Ub7 yrkande 14, 2005/06:Ub260 yrkande 15, 2005/06:Ub344 yrkande 41, 2005/06:Ub444 yrkande 3 och 2005/06:Ub535 yrkande 14.

Reservation 41 (m, fp, kd, c)

42. Stöd till flyttad elev

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 13, 2005/06:Ub343 yrkande 40 och 2005/06:Ub344 yrkande 43.

Reservation 42 (fp)

43. Avstängning av elev i grundskolan

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub260 yrkande 14.

Reservation 43 (m, fp)

44. Verktyg för att skapa en trygg arbetsmiljö i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub343 yrkande 38.

Reservation 44 (fp)

45. Tillgänglighet för funktionshindrade

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 51 och 2005/06:Ub344 yrkande 63.

Reservation 45 (fp)

46. Skadeståndsansvar vid mobbning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 6, 2004/05:Ub343 yrkande 4, 2004/05:Ub362 yrkande 1, 2004/05:Ub477 yrkande 27, 2005/06:Ub7 yrkande 7, 2005/06:Ub260 yrkande 7 och 2005/06:Ub553.

Reservation 46 (m, fp, kd, c)

47. Försäkringslösning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 7, 2004/05:Ub306 yrkande 7, 2005/06:Ub343 yrkande 41 och 2005/06:Ub344 yrkande 44.

Reservation 47 (fp)

48. Sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub470 yrkande 12 och 2005/06:Ub535 yrkande 13.

Reservation 48 (m, kd, c)

49. Tillsyn

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub306 yrkandena 5 och 8, 2004/05:Ub496 yrkande 2, 2005/06:Ub343 yrkande 42 och 2005/06:Ub344 yrkande 45.

Reservation 49 (fp)

50. Preskription

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub5 yrkande 7.

Reservation 50 (c)

51. Lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:38 punkt 1.

52. Anknytande lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till
dels lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
dels lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering,
dels lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen,
dels lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:38 punkterna 2–5.

53. Utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub233 yrkande 12, 2004/05:Ub343 yrkande 1, 2004/05:Ub470 yrkande 10, 2005/06:Ub260 yrkande 2 och 2005/06:Ub354 yrkande 5.

Reservation 51 (m, fp, kd, c)

Reservation 52 (v)

54. Skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub477 yrkande 23 och 2005/06:Ub535 yrkande 9.

Reservation 53 (fp, kd, c)

55. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ub229, 2004/05:Ub343 yrkande 3, 2004/05:Ub496 yrkande 1, 2005/06:Ju422 yrkande 15 och 2005/06:Ub308.

Stockholm den 26 januari 2006

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Sören Wibe (s), Peter Danielsson (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s), Marie Nordén (s), Axel Darvik (fp), Lennart Gustavsson (v) och Britta Rådström (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 29 juni respektive den 27 november 2000 antog Europeiska unionens råd direktiv 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (direktivet mot etnisk diskriminering) respektive direktivet 2000/78/EG om inrättandet av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (arbetslivsdirektivet).

Den 21 december 2000 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till hur de två direktiven skulle genomföras i Sverige. Utredningen, som antog namnet Diskrimineringsutredningen 2001, lade i maj 2002 fram betänkandet *Ett utvidgat skydd mot diskriminering* (SOU 2002:43).

De båda direktiven är till stora delar genomförda i svensk rätt genom lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan samt lagen (2003:309) om förbud mot diskriminering. På utbildningsområdet återstår att införa ett diskrimineringsförbud inom verksamhet som regleras av skollagen (1985:1100).

Regeringen beslöt den 11 september 2003 att tillkalla en särskild utredare (dir. 2003:114) med uppdrag att ge förslag till lagstiftning som främjar lika rättigheter och motverkar diskriminering inom skolväsendet m.m. Utredaren skulle, dessutom, överväga om åtgärder är nödvändiga eller lämpliga för att genomföra avseende den del av det reviderade likabehandlingsdirektivet som gäller yrkesvägledning, yrkesutbildning och yrkespraktik inom utbildningsområdet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

I uppdraget ingick också att utreda hur ett skydd mot diskriminering av personer med funktionshinder på grund av bristande tillgänglighet och användbarhet av lokaler kan utformas inom de utbildningsområden som omfattas av utredningsuppdraget. I denna del skulle arbetet utgöra underlag för Diskrimineringskommitténs fortsatta överväganden.

Utredningen, som antog namnet Skolansvarsutredningen, lade den 26 april 2004 fram betänkandet *Skolans ansvar för kränkningar av elever* (SOU 2004:50). I betänkandet föreslogs bl.a. en ny lag om förbud mot kränkningar av elever. Betänkandet har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens förslag till lagstiftning och föreslagit vissa ändringar. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets synpunkter.

Regeringens lagförslag har fogats till betänkandet.

Med anledning av propositionen har det väckts fyra motioner.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i proposition 2005/06:38 *Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever* en ny lag med ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter i de verksamheter som regleras av skollagen samt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Den föreslagna lagen syftar dessutom till att förhindra och förebygga annan kränkande behandling som inte direkt kan hänföras till dessa diskrimineringsgrunder.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Den som ansvarar för verksamhet som regleras av skollagen såsom staten, en kommun, ett landsting eller en enskild, skall, enligt den föreslagna lagen, bedriva ett målinriktat arbete för att främja de ändamål som anges i lagen. Bland annat skall det upprättas en likabehandlingsplan för att förhindra diskriminering och annan kränkande behandling i verksamheten. Denna plan skall följas upp och ses över årligen. Ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling föreslås införas i lagen. Rektor, eller någon med motsvarande ledningsfunktion, skall utreda påtalade trakasserier och annan kränkande behandling och i förekommande fall vidta alla åtgärder som skäligen kan krävas för att förebygga sådana handlingar. Huvudmannen kan åläggas att betala skadestånd om någon i verksamheten åsidosätter lagens bestämmelser.

Statens skolverk, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Handikappombudsmannen föreslås att inom sina respektive ansvarsområden få tillsynsansvar över lagen. Inom Statens skolverk skall därför inrättas ett barn- och elevombud för likabehandling, som får till uppgift att tillvarata barnens och elevernas rättigheter i de frågor som inte faller på ombudsmännen.

Ombudsmännen och Statens skolverk skall också, enligt förslaget, få rätt att föra talan för ett enskilt barn eller en enskild elev i skadeståndsmål.

Sekretess föreslås hos barn- och elevombudet för likabehandling vid Statens skolverk i ärenden som rör handläggning enligt den nya lagen. Därför föreslås en ändring i sekretesslagen (1980:100). Även handlingar hos ombudsmännen skall omfattas av sekretess.

Regeringen föreslår dessutom att det i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering införs ett diskrimineringsförbud när det gäller statligt studie-stöd.

Utskottets överväganden

Avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av propositionens förslag.

Jämför reservation 1 (m).

Motioner

Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub7 yrkande 1 att riksdagen bör avslå regeringens förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Moderaterna anför i samma motions yrkande 2 att regeringen bör avslå förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) samt att regeringen bör avslå förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen (yrkande 3). I samma motions yrkande 4 anför Moderaterna också att regeringen bör avslå förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Utskottets ställningstagande

Det nu framlagda lagförslaget bygger på ett omfattande förberedelsearbete genom bl.a. Skolansvarsutredningen. Lagförslaget har också remissbehandlats av Lagrådet vars synpunkter har beaktats av regeringen. Till grund för lagförslagen ligger också EG-direktiv om likabehandling.

Av det följande framgår att utskottet inte har något att erinra mot förslaget till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet har heller inte någon erinran mot lagförslagen i övrigt. Utskottet anser det angeläget att Riksdagen nu fattar beslut i hithörande fråga.

Samordnad lagstiftning mot diskriminering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden rörande en samlad diskrimineringslagstiftning, en utvidgad lagstiftning om diskriminering anpassad till internationella konventioner samt en gemensam diskrimineringsombudsman. Utskottet hänvisar bl.a. till den utredning som tillsatts i ärendet.

Jämför reservationerna 2 (m, fp, kd, c), 3 (kd, c), 4 (m, fp, kd, c), 5 (fp, kd) och 6 (m).

Motioner

Moderata samlingspartiet framför i motion 2005/06:Ub7 yrkande 5 partiets uppfattning att en samlad lagstiftning mot diskriminering vore det mest ändamålsenliga. För att effektivt motverka all form av diskriminering krävs att dagens splittrade lagstiftning ersätts av **en samlad, tydlig lag mot diskriminering**. En sådan lagstiftning sänder också en tydlig signal att allt slags diskriminering är oacceptabel. Moderaterna förordar även i motion 2005/06:Ub261 yrkande 2 en sammanhållen, tydlig och enhetlig lagstiftning om diskriminering. I motionen framförs bl.a. uppfattningen att en splittrad lagstiftning resulterar i sämre skydd för medborgaren.

Centerpartiet begär i motion 2005/06:Ub5 yrkande 2 en bredare diskrimineringslagstiftning som gäller alla människor i Sverige, oavsett grupptillhörighet. I motionen framförs farhågor att på det sätt som den nya lagen är utformad är det lätt att vissa aspekter eller grupper faller utanför lagstiftningens område. Centerpartiet påpekar bl.a. att de diskrimineringsgrunder som anges inte överensstämmer med internationella konventioner som Sverige undertecknat, t.ex. FN:s konvention om barnets rättigheter. I samma motions yrkande 1 begär Centerpartiet att riksdagen, som ett komplement till den nya lagstiftningen, redovisar förslag på hur den nuvarande diskrimineringslagstiftningen skulle kunna vidgas för att innefatta alla människor och alla typer av diskriminering.

Också Kristdemokraterna understryker i sin motion 2005/06:Ub6 yrkande 7 att **diskrimineringsgrunderna i lagen bör överensstämma med de internationella konventioner som Sverige undertecknat**.

Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub7 yrkande 6 att en **gemensam ombudsman** mot diskriminering bör tillsättas. Om de olika ombudsmännen slås samman till en myndighet kan ett mer effektivt skydd mot diskriminering uppnås, menar motionärerna. Även Centerpartiet framför samma krav i sin motion 2005/06:Ub5 yrkande 3. I motionen framförs uppfattningen att en sammanslagning av de olika ombudsmännen skulle stärka den enskilda människa som blir diskriminerad eftersom en enhetlig lag blir mer kraftfull och ställer högre krav.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2005/06:Ub6 yrkande 4 uppfattningen att den nu föreslagna diskrimineringslagen för barn och elever borde ha **samordnats med annat lagstiftningsarbete**, t.ex. den tidigare aviserade skollagen och den utredning om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning som inom kort väntas avlämna sitt slutbetänkande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att motionsyrkandena skall avslås.

Utskottet vill anföra följande om behovet av en diskrimineringslagstiftning inom skolan, förskolan och vuxenutbildningen.

Det finns i dag sammanlagt sex lagar om förbud mot diskriminering, nämligen jämställdhetslagen (1991:433), lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet, lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder, lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan samt lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering.

Skollagsreglerad verksamhet omfattas inte av ovanstående lagar. Regeringen beslutade den 31 januari 2002 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att överväga en sammanhållen diskrimineringslagstiftning (dir. 2002:11). Kommittén har antagit namnet Diskrimineringskommittén. Kommittén skall göra en omfattande översyn av lagstiftningen. Kommittén skall också överväga en gemensam lag mot diskriminering som omfattar alla, eller flertalet, diskrimineringsgrunder. I direktiven uttalas att skyddet mot diskriminering i princip skall vara lika för de olika diskrimineringsgrunderna, dock med beaktande av de speciella förutsättningar som gäller för olika samhällsområden. Det framhålls också att en ändamålsenlig tillsyn över efterlevnaden av diskrimineringslagstiftningen är avgörande för lagstiftningens effektivitet. Kommittén skall vidare överväga ansvarsområden och uppgifter för ombudsmännen liksom en samordning eller sammanslagning av några eller samtliga av dem samt om den eller de framtida ombudsmannainstitutionerna som föreslås skall bli underställda riksdag eller regering.

Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att genom en särskild lag stärka barns och elevers rättsliga skydd mot diskriminering och annan kränkande behandling. Liksom regeringen anser utskottet att argumenten för ett starkt rättsskydd för barn och elever för närvarande överväger olägenheterna med att införa ytterligare en diskrimineringslag i avvaktan på Diskrimineringskommitténs förslag. Utskottet anser i likhet med regeringen att det inte kan anses motiverat att avvakta med införande av regler om diskriminering av barn och elever i skolan tills utredningsarbetet är slutfört. Det är angeläget att sådana lagregler som ger barn och elever rättsligt skydd träder i kraft snarast.

Tillämpningsområde, ändamålsbestämmelser och vissa definitionsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om tillämpningsområde, ändamålsbestämmelser samt definitionsfrågor för den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Utskottet avstyrker motionsyrkanden rörande bl.a. sexuella trakasserier, m.m.

Jämför reservationerna 7 (fp) och 8 (fp, kd, c) samt särskilt yttrande (v).

Propositionen

Enligt propositionen skall lagen ha som ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter samt att motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen skall också ha till ändamål att motverka annan kränkande behandling.

Regeringen anser att den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skall ha, såvitt gäller diskriminering, samma ändamål som lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Denna lag innehåller förbud mot diskriminering på högskoleområdet på grund av könstillhörighet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Också trakasseribegreppet bör, enligt regeringens bedömning, vara detsamma i den nya lagen som för lagen om likabehandling av studenter i högskolan samt för övrig diskrimineringslagstiftning.

Den nya lagen skall dock, dessutom, ha som ändamål att motverka annan kränkande behandling som inte har diskrimineringsgrund. Det innebär att annan kränkande behandling, t.ex. mobbning, kommer att omfattas av lagen.

Regeringen föreslår att lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skall tillämpas på all utbildning och annan verksamhet som regleras av skollagen (1985:1100). Samtliga barn och elever som söker till eller deltar i utbildning eller annan verksamhet som regleras av skollagen kommer således att omfattas av lagen.

Motionerna

Folkpartiet anser i motion 2005/06:L291 yrkande 16 att införandet av nya diskrimineringslagar bara är att se delar av det verkliga problemet. De kränkningar som enskilda elever utsätts för hänger ihop med skolans grundläggande problem att upprätthålla en lugn och trygg skolmiljö, skriver

Folkpartiet. I en motion 2005/06:Ub522 (s) anför s angående åtgärder för att få bukt med mobbning av barn att detta aldrig skulle accepteras på en arbetsplats för vuxna och att regeringen bör beakta behovet av ytterligare åtgärder för att få bukt med mobbning av barn i samhället.

Folkpartiet behandlar i flera motioner yrkanden om **sexuella trakasserier**. I motion 2004/05:Ub306 yrkande 14 anför s att en lag mot sexuella trakasserier av elever bör införas. I motion 2005/06:Ub343 yrkande 43 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 46 skriver Folkpartiet att sexuella trakasserier också är mobbning och måste stoppas. Det är enligt motionärerna viktigt att elevers situation när det gäller sexuella trakasserier uppmärksammas på samma sätt som arbetstagarnas. Samma uppfattning framförs även i motion 2005/06:Ub315 (fp, m) yrkande 4. Centerpartiet skriver i en motion 2004/05:Ub275 yrkande 16 om behovet av en lagstiftning för elever i grund- och gymnasieskolan som liknar den för arbetstagare och vuxna gällande trakasserier och diskriminering.

Vänsterpartiet anför i motionerna 2004/05:U257 yrkande 25 samt 2005/06:L375 yrkande 31 att den nya lagen även bör omfatta diskriminering på grund av **könsidentitet**.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Regeringen redovisar i propositionen motiven för att avgränsa lagens tillämpningsområde på sätt som föreslagits. Utskottet instämmer i de bedömningar som regeringen gjort.

Utskottet konstaterar att den föreslagna lagens definitioner av funktionshinder och sexuell läggning motsvarar de definitioner som finns i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan samt lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder och lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning.

I fråga om definitionen av etnisk tillhörighet motsvaras den av definitionen i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan samt av definitionen i lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet, dock med den skillnaden att begreppet ras inte har tagits med. Detta är i linje med vad riksdagen uttalat om att användningen av ordet ras om människor i författningstexter riskerar att underblåsa fördomar och att regeringen därför, där så är möjligt, bör föreslå en annan definition (bet. 1997/98:KU29, rskr. 1997/98:185).

Diskrimineringsgrunden religion eller annan trosuppfattning infördes som en självständig diskrimineringsgrund den 1 juli 2003 i samband med att lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering trädde i kraft. Diskrimineringsgrunden definieras som "en religiös, livsfilosofisk eller annan motsvarande livsåskådning" (prop. 2002/03:65, 2002/03:AU7).

Diskrimineringsgrunden "kön" omfattas av den nya lagen. Regeringen föreslår ingen särskild definition för begreppet, och någon saklig skillnad jämfört med begreppet könstillhörighet i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan avses inte. Transsexuella personer omfattas av begreppet. Lagen omfattar således, enligt utskottets uppfattning, även diskriminering på grund av könsidentitet.

Trakasserier på grund av kön och sexuell läggning är ett uppmärksammat problem såväl inom skolan som i samhället i övrigt. Trakasserier avser kränkande uppträdande som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Sexuella trakasserier är trakasserier av sexuell natur och omfattas således av den föreslagna lagen.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört i fråga om tillämpningsområde, ändamålsbestämmelser samt definitionsfrågor för den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Aktiva åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om aktiva åtgärder i form av målinriktat arbete, likabehandlingsplaner, skyldighet att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling samt skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Utskottet avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden rörande dessa frågor.

Jämför reservationerna 9 (c), 10 (fp, kd, c), 11 (m), 12 (m), 13 (fp), 14 (fp, kd, c), 15 (fp), 16 (kd), 17 (kd), 18 (m, fp, kd, c), 19 (fp), 20 (m), 21 (kd), 22 (m), 23 (kd), 24 (fp), 25 (kd), 26 (m, fp, kd, c), 27 (m, fp, kd, c), 28 (m, fp, kd, c), 29 (kd), 30 (kd), 31 (kd), 32 (m, fp, kd, c), 33 (fp), 34 (fp, kd, c) och 35 (kd, c).

Målinriktat arbete

Propositionen

I propositionen föreslås att huvudmannen för verksamheten skall se till att det bedrivs ett målmedvetet arbete för att främja de ändamål som anges i 1 § första stycket, dvs. likvärdighet samt att skydda barn och elever mot diskriminering och annan kränkande behandling. Särskilda föreskrifter om detta finns i de närmast följande paragraferna, 6–8 §§.

Motionen

Centerpartiet begär i motion 2005/06:Ub5 yrkande 5 att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på en mer lättbegriplig och klar definition av målinriktat arbete för skolorna att arbeta efter. Formuleringen uppfattas som diffus, godtycklig och svår att arbeta efter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Paragrafen har en motsvarighet i 3 § lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och inskräper de skyldigheter huvudmannen för verksamheten har för att främja likvärdighet samt skydda barn och elever mot diskriminering och annan kränkande behandling. I propositionen hänvisas till de följande paragraferna för paragrafens närmare innebörd, dvs. krav att skolan skall upprätta en likabehandlingsplan, åtgärder skolan måste vidta för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling samt krav om utredning och andra åtgärder efter att skolan har fått kännedom om trakasserier och annan kränkande behandling. Utskottet konstaterar att det med den hänvisning som finns i paragrafen till efterföljande paragrafer tydligt framgår vad som menas med målmedvetet arbete.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört om målinriktat arbete i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Likabehandlingsplan

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att den nya lagen skall innehålla krav om aktiva åtgärder i en plan för likabehandling. Likabehandlingsplanen skall ha till syfte att förebygga och motverka alla former av trakasserier och annan kränkande behandling. Likabehandlingsplanen skall fungera förebyggande i verksamhetens arbete och vid akuta situationer. Skolan bör se över likabehandlingsplanen årligen och skyldighet att upprätta en likabehandlingsplan bör, enligt förslaget, vara skadeståndssanktionerad.

Motionerna

Kristdemokraterna anser enligt motion 2005/06:Ub6 yrkande 1 att det är viktigt att **syftet med likabehandlingsplanerna tydliggörs** ytterligare samt att dessa inte skall ses som det enda verktyget i arbetet mot trakasserier och kränkningar. I motionen framförs också att kravet på likabehandlingsplan närmast verkar vara ett namnbyte på den nuvarande handlingsplanen mot mobbning och därför inte innebär någon större förnyelse i arbetet mot trakasserier och kränkningar. Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub477 yrkande 26 vikten av att alla skolor har en plan för hur de skall komma till rätta med mobbning och våld.

Folkpartiet anför i motion 2005/06:Ub4 yrkande 1 att kraven på **likabehandlingsplanen bör skärpas**. Denna bör innehålla en vetenskapligt framtagen och av Skolverket godkänd antimobbningsplan. Folkpartiet anser att förslaget inte tydligt definierar vad en likabehandlingsplan skall uppfylla för krav för att anses som godkänd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet anser, liksom regeringen, att den nya lagens krav på aktiva åtgärder i en likabehandlingsplan kompletterar förbudsbestämmelserna och förstärker skolans värdegrundsuppdrag. Planen bör, enligt utskottets uppfattning, finnas med i skolans vardagliga arbete. Elevernas, men också föräldrarnas, medverkan vid utformningen av planerna är viktig för att skapa delaktighet och en känsla av att arbeta mot samma mål för att förebygga och motverka alla former av trakasserier och kränkande behandling i skolan. Genom upprättandet av en plan kan mål och åtgärder konkretiseras och bli tydliga och kontrollerbara för envar. Eftersom det är viktigt att arbetet bedrivs planmässigt är det motiverat att ställa krav på att en plan skall upprättas varje år.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anför om likabehandlingsplaner i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Skyldighet att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling

Propositionen

Regeringen föreslår en skyldighet för huvudmannen för verksamheten att vidta åtgärder för att motverka och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling av barn och elever. En liknande, mer övergripande, bestämmelse finns i 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100).

Motionerna

Moderaterna skriver i motion 2004/05:Ub390 yrkande 18 samt i motion 2005/06:Ub7 yrkande 8 **om skolans insatser** mot mobbning. Det saknas, skriver man, tydliga kvalitetskrav gällande skolans insatser för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Avsaknaden av en nationell kvalitetsnorm gör att det i det enskilda fallet inte finns något att relatera skolans insatser till vid en domstolsprövning. Detta kommer att försvara elevens möjligheter att få rätt i en eventuell process mot skolan.

Folkpartiet framför i motion 2005/06:Ub343 yrkande 35 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 38 att **antimobbningsplaner** skall finnas på alla skolor. Dessa skall innehålla väl inarbetade rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda mobbning. Skolverket bör också ha sanktionsmöjligheter mot skolor och rektorer som inte upprättar en sådan plan.

Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Ub470 yrkande 1 samt i motion 2005/06:Ub535 yrkande 8 att mobbning är ett trauma som tusentals och åter tusentals barn upplever dagligen. I motionen understryks att varje form av mobbning är en kränkning av människovärdet och att det enda rimliga därför är att införa **nolltolerans** mot all form av mobbning. Även Centerpartiet förespråkar i motion 2004/05:Ub477 yrkande 25 nolltolerans mot våld och mobbning.

Folkpartiet påpekar i motion 2005/06:Ub343 yrkande 34 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 37 att **mobbning inte skall bagatelliseras** bara därför att den sker inom skolans område. Det är viktigt att begreppet mobbning inte används för att bagatellisera våldshandlingar som sker inom skolans område. De flesta handlingar som brukar betecknas som trakasserier och mobbning har sina motsvarigheter i brottsbalkens beskrivningar av ärekränkning, misshandel, ofredande m.m.

Kristdemokraterna vill i motion 2005/06:Ub6 yrkande 3 framhålla att **värdegrundsarbetet** skall ingå i skolans kvalitetsredovisning. På varje skola och i varje klassrum måste det finnas en levande diskussion om vårt samhälles grundläggande värden, om demokrati, varje människas lika och okränkbara värde, solidaritet med de utsatta m.m.

I motion 2005/06:Ub535 yrkande 10 anför Kristdemokraterna att kränkande former av **nollning** inte bör förekomma utan att vuxenvärlden säger ifrån och reagerar. Alla former av nollning med kränkande inslag bör förbjudas, skriver motionärerna.

Kristdemokraterna förespråkar i motion 2005/06:Ub6 yrkande 2 **konflikthantering** och annat förebyggande arbete för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling. Även Centerpartiet framför i sin motion 2005/06:Ub5 yrkande 6 att konflikthantering bör vara en grundläggande del av det förebyggande arbetet. Konflikthantering skapar en trygg arbetsmiljö med engagerade barn, elever och personal, skriver man. I en motion, 2004/05:Ub315 (s), förespråkas konflikthantering i skolan genom elevmed-

ling. Miljöpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub343 yrkande 2 vikten av att elever är delaktiga i arbetet med att förebygga mobbning och i att ta fram handlingsplaner mot mobbning.

Folkpartiet förespråkar i motion 2005/06:Ub343 yrkande 44 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 47 ett tätare **samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter** som skulle underlätta arbetet att förhindra våldsbrott i skolan.

Nolltolerans mot språkvald förespråkas i motion 2005/06:Ub291 (c) yrkande 1 samt i motion 2005/06:L341 (c) yrkande 13. I motionerna anförts att det alltmer utbredda sexualiserade språket och språkvaldet går allt längre ned i åldrarna. Det är ett uttryck för negativa attityder, brist på respekt och felaktig inställning till jämlikhet, skriver motionärerna.

Moderaterna poängterar utbildningens betydelse i motionerna 2005/06:Ub7 yrkande 11 samt 2005/06:Ub260 yrkande 6. Alla skolor bör erbjudas **utbildning** i hur kränkande beteende, mobbning och våld förebyggs, upptäcks och bemöts. Genom att erbjuda landets skolor och lärare utbildning påverkas förekomsten av kränkande beteende, mobbning och våld i skolorna. När kunskapsnivån höjs och forskningsbaserade åtgärder mot mobbning används kan förekomsten av mobbning minska betydligt, hävdas det i motionen. Även Kristdemokraterna poängterar utbildningens betydelse. Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:Ub470 yrkande 5 att det är viktigt att kommunerna bedriver ett **aktivt jämställdhets- och integrationsarbete** för att reducera könsmobbing och etnisk mobbning i skolan. Lärare bör ha en grundläggande kunskap om t.ex. vilka spänningar som kan finnas mellan olika etniska grupper på den egna skolan och hur man bemöter dem. Kristdemokraterna föreslår även i motion 2004/05:Ub470 yrkande 16 att **information** ges till elever om våldets konsekvenser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet anser att det förebyggande arbetet bör bedrivas i nära samarbete med såväl elever som föräldrar. Den nya lagen ställer krav på aktiva åtgärder från skolans sida genom bl.a. planen för likabehandling. Planen bör finnas med i skolans dagliga arbete där värdegrundsfrågorna ständigt hålls levande. Skyldigheten att upprätta en likabehandlingsplan blir enligt lagen skadeståndssanktionerad. Utskottet anser att det är angeläget att skolan tillsammans med eleverna utarbetar planen för likabehandling och att eleverna även involveras i uppföljningsarbetet av likabehandlingsplanen.

Ingen elev skall behöva riskera att utsättas för kränkande behandling i skolan. Kunskap och öppna diskussioner utgör, liksom aktiva åtgärder, viktiga vägar i skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Det är rimligt att eleverna inom ramen för detta arbete diskuterar konsekvenser av våld. Utskottet anser att regeringens proposition klart markerar att nolltolerans mot mobbning skall gälla.

Konflikthantering, aktivt jämställdhets- och integrationsarbete samt nolltolerans från skolans sida mot s.k. språkvåld är exempel på det arbete som skolan enligt propositionen nu får ett tydligt ansvar för. Så kallad nollning med kränkande inslag skall självklart inte förekomma inom skolverksamhet.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört om skyldighet att förebygga trakasserier och annan kränkande behandling i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling

Propositionen

Regeringen föreslår en handlingsplikt för personer på samtliga nivåer inom verksamheten som får kännedom om att det förekommit trakasserier eller annan kränkande behandling. Skyldighet att utreda och att verka för att kränkningarna förhindras i fortsättningen gäller oavsett hur förhållandet kommit till skolans kännedom.

Motionerna

Folkpartiet anför i motion 2005/06:Ub4 yrkande 2 att skolan bör ha skyldighet att utreda mobbning där skolans elever är inblandade även då handlingarna skett **utanför skoltid**. I motionen skrivs att om det kommer till skolans kännedom att någon elev trakasserats utanför skolan är det mycket troligt att händelsen ingår i ett allmänt mönster av mobbning. Därför borde skolan vara skyldig att utreda om mobbning förekommer, även om de första tecknen visat sig utanför skolan.

Kristdemokraterna skriver i motion 2005/06:Ub6 yrkande 6 att begreppet alla skäligen åtgärder för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling måste förtydligas. I grunden måste det finnas en kvalitetssäkring av skolans åtgärder och handlingsplaner mot trakasserier och kränkande behandling.

I motion 2005/06:Ub7 (m) yrkande 9 anför behövet av att kvalitetssäkra åtgärdsprogram. Kunskaper finns utifrån de forskningsbaserade **åtgärdsprogram** som utvecklats och tillämpas i flera andra länder. Skolverket bör, enligt motionärerna, ges i uppdrag att låta utvärdera programmen vetenskapligt för att kvalitetssäkra dem. Moderaterna framför i samma motions yrkande 10 krav på att alla skolor skall arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram mot mobbning. Därmed tydliggörs skolans ansvar, och en kvalitetsnorm skapas för skolornas arbete mot mobbning och kränkningar. Om skolan inte arbetar med ett sådant kvalitetscertifierat åtgärdsprogram eller underlåter att följa ett valt åtgärdsprogram bör detta utgöra grund för skadestånd om en elev far illa. Moderaterna utvecklar i motionerna 2004/05:Ub233 yrkandena 8 och 13–15, 2004/05:Ub390

yrkande 19, 2005/06:Ub238 yrkande 21 samt motion 2005/06:Ub260 yrkandena 1, 3–5 och 12 sin uppfattning om behovet av forskningsbaserade åtgärdsprogram. I motionerna anförs att det är ett grundläggande kvalitetskrav att alla skolor använder sig av kvalitetscertifierade åtgärdsprogram mot mobbning. Via utbildningssatsningar skall kunskap om dessa spridas till alla landets skolor. Kvalitetskraven för skolans arbete mot kränkningar, mobbning och våld måste höjas. Om alla skolor arbetar med ett kvalitetscertifierat åtgärdsprogram mot mobbning skapas en norm för skolans arbete. Om skolan inte gör det, eller underlåter att följa valt åtgärdsprogram, kan det vara en grund för skadeståndsbedömning om elever far illa. Därmed tydliggörs inte bara att skolan har ett ansvar, utan också vilket ansvar skolan har.

Också Kristdemokraterna understryker i motion 2004/05:Ub470 yrkande 11 vikten av att införa skyldighet för skolor att **upprätta åtgärdsplan** för hur man skall gå till väga när mobbning uppstår. I motion 2005/06:A370 yrkande 22 anförs vikten av lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning inom skolan.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2004/05:Ub470 yrkande 6 att ett **ansvarskontrakt** upprättas mellan elever, föräldrar och skolpersonal för att förtydliga skyldigheter och rättigheter mellan alla parter. Kontraktet skall tydligt visa hur varje part skall gå till väga för att upptäcka mobbning och hantera mobbning när den uppstår.

I flera motioner understryks vikten av att **föräldrarna får information** när deras barn är inblandade i mobbning i skolan. Moderaterna framhåller vikten av att föräldrarna får information i motion 2005/06:Ub7 yrkande 15 samt i motion 2005/06:Ub260 yrkande 13. Moderaterna skriver att skolorna ibland undanhåller föräldrarna information om barnets beteende och skriver vidare att kunskap och erfarenhet säger att föräldrar bör informeras av skolan om deras barn är inblandade i mobbning. I motion 2005/06:Ub260 yrkande 18 påminner Moderaterna om föräldrars ansvar för barnens uppfostran och skriver att föräldrarna därmed har det yttersta ansvaret för barnets beteende. Folkpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub306 yrkande 16 samt i motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 37 och 2005/06:Ub344 yrkande 40 vikten av att informera föräldrarna till barn och ungdomar som mobbas eller mobbar. Folkpartiet skriver att detta i dag inte är någon självklarhet. Det finns metoder mot mobbning som föreskriver att föräldrarna inte skall blandas in. Detta anser Folkpartiet är fel. Föräldrar skall alltid ha rätt att veta hur deras barn har det i skolan och därmed kunna bidra till en lösning.

Folkpartiet understryker i motion 2005/06:Ub343 yrkande 39 och i motion 2005/06:Ub344 yrkande 42 att den som utsätts för mobbning måste få adekvat stöd.

Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Ub470 yrkande 13 att skolan bör vara skyldig att **dokumentera en elevs icke önskvärda beteende**. Detta skall löpande delges föräldrarna. I motion 2005/06:Ub5 yrkande 4 skriver Centerpartiet att den nya lagstiftningen innebär merarbete för skolorna och för rektor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Bestämmelserna om skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling gäller i samband med verksamhetens genomförande. Skolans ansvar får anses sträcka sig också till vad som händer på väg till och från skolan.

Utskottet erinrar om att den föreslagna lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever innehåller krav om aktiva åtgärder i en plan för likabehandling med syfte att förebygga och motverka alla former av trakasserier och annan kränkande behandling. Denna skyldighet att upprätta en likabehandlingsplan är skadeståndssanktionerad.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av samarbete mellan föräldrar och skola. Föräldrars rätt och möjlighet till inflytande i skolan är fastslagen i läroplanen (Lpo 94). Där anges skolans och vårdnadshavarens gemensamma ansvar för barns och ungdomars utveckling och lärande. Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet i skolan. Vidare skall läraren samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling och hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation. Utskottet anser att det är av vikt att föräldrarna känner sig delaktiga i skolans verksamhet. Skolan har också ett ansvar för att arbeta fram rutiner för att så långt det är möjligt delge elevens föräldrar information. Minst en gång per termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling samt sociala utveckling bäst kan stödjas.

I betänkandet *Sekretess i elevernas intresse – Dokumentation, samverkan och integritet i skolan*, som publicerades i november 2003 (SOU 2003:103), behandlas frågor som rör sekretess för olika former av dokumentation som förekommer i skolan, bl.a. rörande den enskilda eleven. I dessa frågor anser utskottet därför att regeringens beredning av frågan bör avvaktas.

Den nya lagen innebär en långtgående skyldighet för t.ex. en skola att utreda påtalade händelser. Vid en utredning om trakasserier eller annan kränkande behandling mot elev som är underårig, utgår utskottet från att elevens vårdnadshavare kontaktas. Barn och elever är mycket beroende av det vuxna samhällets handlingar, skydd och kompetens för sitt välbefinnande och sin trygghet. Vid kränkningar är det särskilt angeläget att barnet

får allt stöd och all den hjälp som kan ges. I läroplanerna betonas särskilt samarbetet mellan verksamheterna och hemmen (Lpfö 98, Lpo 94 och Lpf 94). Föräldrarnas medverkan i arbetet mot kränkande behandling är betydelsefull. Regeringen skriver i propositionen att det i allmänhet bör vara lämpligt att kontakta föräldrarna till den omyndiga elev som kränker, men att några bestämda regler inte kan ges i detta avseende. Utskottet delar denna uppfattning.

Vad gäller frågan om rektorers arbetsbelastning förutsätter utskottet att rektorer får adekvat stöd för att utföra sitt arbete.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört om skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Lärares och rektorers ansvar och befogenheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden rörande lärares och rektorers ansvar och befogenheter.

Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser samt till det arbete som pågår inom Regeringskansliet med förslag till ny skollag.

Jämför reservationerna 36 (m, fp, kd, c), 37 (m, fp, kd, c), 38 (m, fp), 39 (fp), 40 (m, fp, kd, c), 41 (m, fp, kd, c), 42 (fp), 43 (m, fp) och 44 (fp).

Motionerna

I ett flertal motioner begärs att **lärares och rektorers ansvar och befogenheter** förtydligas. Moderaterna skriver i motion 2004/05:Ub233 yrkande 7 att skolans ansvar för att stävja mobbning bör förtydligas. Skollagen måste därvid ändras. Det måste bl.a. förtydligas vilka krav samhället ställer på skolans arbete för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Moderaterna föreslår också i motion 2005/06:Ub238 yrkande 20 ett flertal ändringar i skollagen. I motion 2004/05:Ub233 yrkande 9 skriver Moderaterna att det i lag eller förarbete måste förtydligas vilka krav samhället ställer på skolans arbete för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Moderaterna skriver också i motion 2005/06:Ub7 yrkande 12 att huvudmannens, rektors och lärares ansvar och befogenheter måste preciseras i den nya skollagen. I samma motions yrkande 13 krävs att skolans lärare och rektorer ges verktyg och tydliga befogenheter att åstadkomma lugn, ro och ordning. Krav på en lugn och trygg skolmiljö måste åtföljas av tydliga

befogenheter och effektiva verktyg till skolorna för att lyckas i detta arbete. Också i Moderaternas motion 2005/06:Ub260 yrkande 8 framförs att den nya skollagen måste vara tydlig om vilka åtgärder lärare och rektorer har rätt och skyldighet att vidta för att upprätthålla trygghet och arbetsro. I motionen framhålls vidare att det skall finnas tydliga mandat för skolan i lagstiftningen så att både lärare och elever vet vilka rāmärken som gäller. Den nya skollagen bör förtydliga att skolan skall kunna omhänderta vissa föremål, t.ex. knivar.

Folkpartiet framhåller, liksom Moderaterna, i sin motion 2004/05:Ub306 yrkande 15 att skolan bör ges tillräckliga lagliga befogenheter att motverka mobbning. Skollagen måste tydligare formulera att det är rektor som ansvarar för att vidta åtgärder mot mobbning. I motion 2005/06:Ub4 yrkande 3 anföras behovet av skärpta skrivningar om vad skolan och lärarna får och skall vidta för åtgärder när en elev känner sig trakasserad eller kränkt. Folkpartiet ställer sig frågan vilka åtgärder som krävs och vilka begränsningar som finns när det gäller åtgärder vid mobbning. Lagens formuleringar, skriver man, bäddar för inaktivitet. Lagen bör därvid förtydligas genom att fastslå vilka åtgärder som skolan och lärarna får och skall vidta. I samma motions yrkande 4 anföras att lärare, elever och föräldrar har mycket svårt att tolka den nya lagen om diskriminering så länge inte skollagen tydligt anger både vad skolans skyldigheter och befogenheter att ingripa innebär. I motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 36 och 2005/06:Ub344 yrkande 39 skriver Folkpartiet att skollagen måste bli tydligare när det gäller läraernas, skolans och kommunens ansvar vid mobbning. Skollagen måste tydligare formulera att det är rektorn som är ansvarig för att vidta åtgärder mot mobbning. Det är viktigt att förtydligandet av rektors ansvar åtföljs av större befogenhet för rektor att ingripa.

Kristdemokraterna anför att skollagen tydligare bör framhålla ansvarsförhållandena vid mobbning i motion 2004/05:Ub470 yrkande 7. I motion 2005/06:Ub6 yrkande 5 skriver Kristdemokraterna att skolans ökade ansvar för att motverka alla former av kränkningar måste åtföljas av tydligare befogenheter t.ex. för att ingripa i en mobbningssituation. Det innebär, enligt motionärerna, att lärares såväl rättigheter som skyldigheter att vidta sanktioner mot de elever som kränker andra skall lagfästas, att mobbare i en krissituation skall kunna stängas av för en kortare tid, att skolledare skall ha befogenhet att vidta de åtgärder som krävs för att garantera en trygg skolmiljö m.m.

I motion 2004/05:Ub306 yrkande 11 begär Folkpartiet att skyldighet skall införas för lärare och övrig skolpersonal att rapportera all kränkande behandling som kommer till deras kännedom till rektor. Även Kristdemokraterna anser i motion 2004/05:Ub470 yrkande 14 och i motion 2005/06:Ub535 yrkande 12 att skolpersonal skall vara skyldig att rapportera mobbningsfall till rektor. Denna skyldighet måste klart framgå av skollagen, skriver Kristdemokraterna.

Flera motioner tar upp behovet av att förtydliga möjligheterna för skolan att vidta åtgärder i vissa fall. Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub7 yrkande 17 samt i motion 2005/06:Ub260 yrkande 16 att skolans rätt att omhänderta olagliga föremål, såsom knivar och andra vapen, måste förtydligas. Folkpartiet skriver i motion 2005/06:Ub343 yrkande 45 att skolan måste ges rätt att avhysa obehöriga från skolans område. Skolorna måste, menar Folkpartiet, om de bedömer att det är nödvändigt, kunna utesluta alla från skolans område utom dem som studerar där, skolpersonalen eller elevernas vårdnadshavare.

I flera motioner begärs ett tillkännagivande om att våldsbrott som begås i skolan skall **anmälas** av skolan och kommunen. Moderaterna anför i motion 2004/05:Ub233 yrkande 10, i motion 2005/06:Ub7 yrkande 16 samt i motion 2005/06:Ub260 yrkande 20 att anmälningsskyldighet bör införas i skolan vid förekomst av våld och andra brott. I motionerna framförs att en stor del av det som kallas mobbning omfattar brottsliga handlingar. Folkpartiet anför i motion 2004/05:Ub306 yrkande 10 att kommuner bör åläggas att polisanmäla elever som utövar våld eller allvarligt kränker andra. Kristdemokraterna framhåller i motion 2005/06:Ub535 yrkande 11 ett tydliggörande av ansvarsförhållandena vid mobbning. I motionen skrivs att rektors ansvar måste bli klarare både vad gäller att förebygga mobbning och att vidta åtgärder mot mobbning. Det skall vara skolledarens skyldighet att till de sociala myndigheterna, och när så är påkallat till polismyndigheten, anmäla denna typ av brottslighet när andra åtgärder prövats utan framgång. Också Centerpartiet skriver i motion 2005/06:Ub426 yrkande 43 att skolan bör anmäla våldsbrott som sker i skolan.

I ett flertal motioner anföras att en elev som mobbar och kränker andra elever skall kunna flyttas till en annan skola.

Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub7 yrkande 14 och i motion 2005/06:Ub260 yrkande 15 att en elev som mobbar andra skall kunna tvingas att **byta skola**. I sistnämnda motion framförs även att det skall finnas möjlighet att låta en elev läsa i särskild grupp skild från andra elever.

Folkpartiet anför i motion 2004/05:Ub306 yrkande 12 att grundskoleförordningen bör ändras så att det står klart att det är möjligt att tvångsflytta en elev från skolan om han eller hon kränker andra. Detta krav framförs även i motion 2005/06:Ub344 yrkande 41.

Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:Ub470 yrkande 8 att det bör finnas möjligheter att, som nödatgärd, förflytta en elev som mobbar. Detta skall endast kunna ske när andra åtgärder misslyckats eller i syfte att t.ex. splittra gruppkonstellationer. Kristdemokraterna förespråkar även i motion 2005/06:Ub535 yrkande 14 möjligheten att förflytta elever som mobbar. I motionen framförs att det finns tillfällen när en mobbningsituation drabbar de mobbade på ett så allvarligt sätt att drastiska åtgärder måste vidtas.

I motion 2004/05:Ub362 (c, m, fp, kd, v) yrkande 2 framförs att snabba och verkningsfulla åtgärder såsom byte av klass eller skola, krävs för att den som mobbar skall bryta sitt beteende. I en motion, 2005/06:Ub444 (kd) yrkande 3, krävs en ändring av lagen så att kommuner, som en sista utväg, kan omplacera elever mellan olika skolor.

Moderaterna anför vidare i motion 2005/06:Ub260 yrkande 14 att det skall vara möjligt att i ett akut skede **hålla en elev borta från grundskolan** i avvaktan på att en annan undervisningslösning tas fram. I motionen understryks att det skall vara fråga om en övergångstid innan annan undervisning kan ordnas, eller då en infekterad situation riskerar att gå över styr.

Folkpartiet framhåller i motion 2005/06:Ub343 yrkande 40 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 43 vikten av att både kunna avskilja en elev som kränker andra från undervisningen och att ge denne elev stöd och hjälp för att han eller hon skall upphöra med sitt beteende och på sikt kunna återinträda i klassen och skolan. Folkpartiet framför i motion 2004/05:Ub306 yrkande 13 att skolan skall ha skyldighet att erbjuda alternativ undervisning för de elever som flyttas från skolan. I motionen skrivs att mobbaren skall få stöd att komma ur sitt destruktiva beteende och garanteras bra undervisning, även om han eller hon flyttas från sin skola.

Folkpartiet skriver också i motion 2005/06:Ub343 yrkande 38 att det skall vara möjligt att stänga av en gymnasieelev som gjort sig skyldig till grova kränkningar eller våld från undervisningen.

Gällande bestämmelser och utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Tydligare regler för rektorers och lärares ansvar och befogenheter behandlas inom ramen för det skollagsarbete som pågår inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Utskottet redogör i det följande i korthet för åtgärder som kan vidtas inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Barn som är bosatta i landet har enligt 3 kap. 1 § skollagen skolplikt. Denna skolplikt motsvaras av en rätt för barn och ungdom att få utbildning inom det offentliga skolväsendet. **Disciplinär åtgärd** mot en skolpliktig elev får enligt 3 kap. 11 § andra stycket skollagen avse elevens närvaro i skolan, dock endast i ringa omfattning.

Vilka disciplinära åtgärder som får vidtas mot en elev som uppträder olämpligt regleras i 6 kap. 9–10 §§ grundskoleförordningen. Om en elev uppträder olämpligt eller gör sig skyldig till en mindre förseelse, skall läraren uppmana eleven att ändra sitt beteende. Om detta inte hjälper skall läraren kontakta elevens vårdnadshavare. Läraren får visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av pågående undervisningspass eller låta eleven stanna i skolan högst en timme efter skoldagens slut.

Om en elev fortsätter att uppträda olämpligt eller gör sig skyldig till upprepade förseelser eller en allvarlig förseelse, skall saken dels anmälas till rektorn, dels hänskjutas till elevvårdskonferensen. Konferensen skall

efter kontakt med elevens vårdnadshavare försöka få eleven att bättra sig genom åtgärder som är avpassade efter elevens individuella förhållanden. Om detta inte hjälper skall elevvårdskonferensen anmäla förhållandet till styrelsen för överväganden om lämplig åtgärd.

I 3 kap. 3 § grundskoleförordningen anges att det skall finnas en elevvårdskonferens för rektorns arbetsområde. I 3 kap. 4 § grundskoleförordningen stadgas bl.a. att i elevvårdskonferensen skall som ledamöter ingå rektor, företrädare för elevvården samt berörd klassföreståndare eller motsvarande och annan berörd personal. Enligt 3 kap. 5 § grundskoleförordningen skall det vid elevvårdskonferensen föras protokoll. Rektor har ansvaret för att de åtgärder som bestäms vid elevvårdskonferensen genomförs. Om syftet med åtgärderna inte uppnås, eller om det finns andra särskilda skäl, kan rektor efter hörande av elevvårdskonferensen anmäla förhållandena till skolstyrelsen för övervägande av lämplig åtgärd.

Grundskoleförordningens regelsystem, i motsats till gymnasieförordningen, innefattar ingen rätt för skolstyrelsen att besluta om tidsbegränsad avstängning av en elev.

Skolplikten i 3 kap. 1 § skollagen motsvaras av en rätt för eleven att få undervisning. Enligt 3 kap. 13 § skollagen skall den kommunala skolstyrelsen se till att skolpliktiga barn bosatta i kommunen, som inte går i dess grundskola, på annat sätt får föreskriven utbildning.

Det finns således ingen på skolförfattningarna grundad möjlighet att **avstänga en elev** från grundskolan. Däremot finns vissa möjligheter att förlägga delar av undervisningen någon annanstans än på skolan och i en annan grupp eller klass än den som eleven normalt tillhör. Detta kan ske i form av särskilda stödinsatser enligt 5 kap. grundskoleförordningen.

Av 5 kap. 5 § grundskoleförordningen framgår att särskilt stöd i första hand skall ges inom den klass eller grupp eleven tillhör.

I 10 kap. 3 § skollagen finns föreskrifter om särskild undervisning. Enligt 5 kap. 9 § grundskoleförordningen får särskild undervisning anordnas i elevens hem om elevens vårdnadshavare medger det.

Dessa åtgärder får dock inte ske i disciplinärt syfte. I 5 kap. 1 § grundskoleförordningen föreskrivs att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Rektor skall se till att ett åtgärdsprogram utarbetas, och både eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta vid utarbetandet av detta program.

Det finns, enligt utskottets mening, inget hinder i nuvarande skolförfattningar för lärare att **upprätthålla trygghet och arbetsro i klassrummet**. Elever som uppträder störande kan utvisas ur klassrummet. Föräldrar kan och bör meddelas om elev uppträder störande vid flera tillfällen. Utskottet förutsätter att skolan har så god kännedom om barnets utveckling att skolan i dialog med föräldrarna kan, på ett tidigt stadium, hitta individuella lösningar för just det barnet. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skrivs att skolan och vårdnadshavarens gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa

de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande. Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. Läraren skall dels samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevernas skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, dels hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och därvid iakttä resppekt för elevens integritet.

Att skolan uppvisar en trygg arbetsmiljö för alla barn är angeläget. Inget barn skall kunna kränkas i skolan. Därför, anser utskottet, är det en självklarhet att skolans vuxna noterar och följer upp förekommande mobbning. Att flytta ett barn löser enligt utskottets mening inte situationen. Åtgärder bör sättas in på plats. Rektor har enligt Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) avsnitt 2.8 ansvar för att kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan. Rektor har också ett ansvar att fördela elever i klasser och i grupper enligt 4 kap. 4 § grundskoleförordningen.

Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) är den som verkar inom skolan skyldig att aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom t.ex. mobbning och rasistiska beteenden. Skolhuvudmannen, eller, efter delegation, rektorn har ansvar för att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att en tillfredsställande arbetsmiljö säkerställs. Däri ligger att kränkande behandling inte får förekomma.

Av 6 kap. 9–10 §§ grundskoleförordningen framgår det att lärare har ansvar för att agera om en elev uppträder olämpligt. Läraren skall bl.a. anmäla till rektor om en elev, efter en första tillsägelse, fortsätter att uppträda olämpligt eller gör sig skyldig till upprepade förseelser eller en allvarlig förseelse. Det är, enligt utskottets mening, självklart att lärare och annan personal bör rapportera mobbning mellan elever eller annan kränkande behandling som kommer till deras kännedom till rektor.

En myndighets lokaler, t.ex. en skola, utgör inte **en plats där allmänheten har rätt att vistas**. Myndigheten kan själv avgöra vad som skall gälla för tillträde till dess lokaler (med vissa undantag, t.ex. 5 § förvaltningslagen, 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen). En skolledning kan således själv avgöra om och på vilka villkor någon skall få tillträde till dess lokaler. Skolan har med hänvisning till ovanstående rättsliga befogenheter att inte släppa in t.ex. demonstranter.

Vad gäller frågan om att **omhändertä olagliga föremål** såsom knivar och andra vapen hänvisar utskottet till de förbud som finns enligt gällande författningar.

Innehav av knivar och andra farliga föremål är förbjudet inom skolans område enligt 1 § första stycket lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra föremål. I bestämmelsen stadgas att knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa inte får innehas bl.a. inom skolområde där

grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs. För skjutvapen och ammunition samt föremål som jämföras med skjutvapen gäller i stället bestämmelserna i vapenlagen (1996:67).

I dessa fall, där det rör föremål som är förbjudna enligt lag, kan skolpersonal vända sig till polisen som har rätt att ta föremål i beslag. Med stöd av brottsbalkens nödvärnsregler kan också föremål omhändertas för att avvärja omedelbar fara.

Vad gäller andra inom skolan förekommande föremål såsom t.ex. mobiltelefoner saknas författningsbestämmelser som ger skolan rätt att omhänderta elevens egendom. Skolan kan, emellertid, anta egna ordningsregler som stadgar att vissa typer av föremål ur ordnings- eller säkerhetssynpunkt inte är tillåtna att inneha eller använda inom skolans område. Ordningsreglerna får ej strida mot lag eller annan författning.

Tillåtna disciplinära åtgärder i de fall då elever ej respekterar de av skolan uppställda ordningsreglerna är såsom tidigare nämnts tillsägelse, utvisning, kvarsittning, anmälan till rektor och hänskjutande till elevvårdskonferens.

Möjligheten att omhänderta elevs egendom saknas. Det har inte ansetts möjligt med hänvisning till Europeiska konventionen (4 nov. 1950) om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och dess tilläggsprotokoll som sedan den 1 januari 1995 är gällande svensk rätt. Enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet skulle omhändertagandet av elevs egendom kunna anses vara en sådan inskränkning i äganderätten som kräver lagstöd. Tydligare regler i detta avseende har diskuterats i Skollagsutredningens betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121). I det inom Utbildnings- och kulturdepartementet utarbetade utkastet till lagrådsremiss med förslag till ny skollag m.m. (U2005/5584/S) anges att rektor eller lärare bör från elev få omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för skolverksamheten eller kan utgöra en fara för säkerheten i skolan. Utskottet utgår från att frågeställningen kommer att beaktas i den fortsatta beredningen av ny skollag.

Angående **polisanklagelsen av elev** erinrar utskottet om att en av grundtankarna i svensk rätt är att ansvaret för att lämpliga åtgärder vidtas mot barn och ungdomar som begår brott i första hand åvilar socialtjänsten. Förundersökning skall inte inledas mot barn under 15 år (23 kap. 2 § RB och 1 kap. 6 § BrB). I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL, finns bl.a. bestämmelse om att det när det på grund av gärningsmannens ålder inte skall inledas en förundersökning ändå kan göras en utredning om brottet. Enligt 31 § LUL får en utredning inledas om den unge inte fyllt 12 år endast om det finns synnerliga skäl. Om en elev är under 12 år kan således en utredning bara bli aktuell i undantagsfall. En polisanklagelsen mot ett yngre barn leder därför oftast till att polismyndigheten underrättar socialtjänsten i kommunen om anmälan (3 § polislagen).

Utskottet understryker att skolan, bl.a. enligt den föreslagna nya lagen, har en omfattande skyldighet att se till att kränkningar i skolan begränsas. Skolan bör utreda vad som har inträffat och därefter vidta lämpliga åtgärder. Om skolledningen därefter anser att det finns skäl för socialnämnden att ingripa kan skolan, med stöd av 71 § socialtjänstlagen (1980:620), anmäla till socialnämnden. Det kan här erinras om FN-konventionen från år 1989 om barnets rättigheter (barnkonventionen) artikel 3 som föreskriver att barnets bästa skall vara utgångspunkten vid alla åtgärder som rör barnet.

Förbud mot diskriminering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa förbud mot diskriminering i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Jämför reservation 45 (fp).

Propositionen

Allmänt

Diskrimineringsförbuden i den nya diskrimineringslagstiftningen föreslås anslutas till övrig diskrimineringslagstiftning. Diskrimineringsbegreppen har hämtats från EG-rätten. Med direkt diskriminering, indirekt diskriminering, trakasserier och instruktioner att diskriminera avses detsamma som i övriga diskrimineringslagar.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering avses att ett barn eller en elev missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Till skillnad från övrig diskrimineringslagstiftning föreslås dock inte något undantag mot förbudet mot direkt diskriminering. Regeringen gör bedömningen att det inte finns behov av ett undantag från förbudet mot direkt diskriminering. En undantagsbestämmelse möjliggör i vissa situationer en sådan särbehandling som förbudet mot indirekt diskriminering skall förhindra. Enligt regeringen medför en korrekt bedömning av begreppen missgynnande och jämförbar situation att det här inte behövs något undantag.

Begreppet direkt diskriminering är uppbyggt kring uttrycken missgynnande, jämförbar situation och orsakssamband.

Ett missgynnande innebär att barnet eller eleven försätts i ett sämre läge och är ett första krav för att diskriminering skall anses föreligga. Därefter måste en jämförelse av den faktiska situationen göras. Därtill krävs, för att direkt diskriminering skall anses föreligga, att det finns ett samband mellan missgynnandet och könstillhörigheten, den etniska tillhörigheten, den sexuella läggningen eller funktionshindret.

Indirekt diskriminering

Med indirekt diskriminering avses att ett barn eller en elev missgynnas genom att huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal tillämpar en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som i praktiken missgynnar ett barn eller en elev av visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller visst funktionshinder.

Förbudet mot missgynnande skall inte gälla om bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen är lämpliga och nödvändiga för att uppnå målet.

Begreppet för indirekt diskriminering är uppbyggt kring uttrycken missgynnande, jämförelse och intresseavvägning.

Trakasserier

Trakasserier är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet och som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Instruktioner att diskriminera

Med instruktioner att diskriminera avses order eller instruktioner om diskriminering av ett barn eller en elev i verksamheten.

Motionerna

I motionerna 2005/96:Ub343 yrkande 51 och 2005/06:Ub344 yrkande 63 anfördes att kommunerna som inte uppfyller kraven om tillgänglighet för funktionshindrade skall kunna bötfällas. Det skall, enligt motionärerna, vara svårare för skolhuvudmännen att strunta i tillgängligheten för de funktionshindrade och kommuner som inte gör vad de skall för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig undervisningen, skall tvingas att betala böter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utformningen av skydd mot diskriminering av personer med funktionshinder på grund av bristande tillgänglighet och användbarhet av lokaler inom utbildningsområdet behandlades av Skolansvarsutredningen som lade fram sitt betänkande *Skolans ansvar för kränkningar av elever* (SOU 2004:50) i april 2004. Enligt utredningens direktiv (dir. 2003:114) skulle denna del av arbetet utgöra underlag för Diskrimineringskommitténs (N 2002:06) fortsatta överväganden. Regeringen har beslutat om tilläggsdirektiv till Diskrimineringskommittén i denna del (2005:8). Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 31 januari 2006.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört i fråga om förbud mot diskriminering i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Annan kränkande behandling samt repressalier

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om annan kränkande behandling samt bestämmelser om repressalier.

Propositionen

Enligt propositionens förslag är annan kränkande behandling ett beteende som, utan att vara trakasserier, annars kränker ett barns eller en elevs värdighet. Paragrafen innehåller ett förbud för huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal att utsätta barn eller elever i verksamheten för annan kränkande behandling. Skyldighet skall också föreligga för huvudmannen, eller den som huvudmannen bestämmer, att efter kännedom utreda och att vidta skäliga åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. Denna skyldighet för huvudmannen gäller också vid kännedom om att ett barn eller en elev anser sig utsatt för annan kränkande behandling av ett annat barn eller en annan elev i samband med att verksamheten genomförs.

I propositionen föreslås vidare att ett barn eller en elev som har påtalat eller anmält någon ansvarig person enligt den föreslagna lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn eller elever inte till följd av sitt agerande får utsättas för repressalier av huvudmannen för verksamheten eller av annan personal.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att tydliga föreskrifter mot mobbning och annan kränkande behandling finns i skolans styrdokument, såsom skollag och läroplaner. Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) är den som verkar inom skolan skyldig att aktivt motverka alla former av kränkande behandling,

t.ex. mobbning och rasistiska beteenden. Skolhuvudmannen, eller, efter delegation, rektorn har ansvar för att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att en tillfredsställande arbetsmiljö säkerställs. Däri ligger att kränkande behandling inte får förekomma.

I läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) framhålls att skolan skall främja förståelse för andra människor samt förmåga till inlevelse. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans skall bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Det betonas att alla som verkar i skolan skall hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Rektor har enligt Lpo 94 och Lpf 94 ett särskilt ansvar för att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden, bland elever och anställda.

Utskottet konstaterar också att mobbning och annan kränkande behandling, trots dessa tydliga föreskrifter, är alltför vanligt förekommande i skolorna. Trots att förskoleverksamhetens, skolbarnsomsorgens, skolans och kommunernas vuxenutbildnings demokratiska uppdrag och ansvar tydligt framgår av skollagen och skolformsförordningarna behöver rättssäkerheten skärpas för barnen och eleverna.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört i fråga om annan kränkande behandling samt repressalier i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Bestämmelser om skadestånd, rättegång, tillsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om bestämmelser om skadestånd, tillsyn, bevisfrågor, rättegången, preskription, sekretess samt studiestöd i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Utskottet avstyrker därmed motionsyrkanden om skadestånd, tillsyn och talerätt.

Jämför reservationerna 46 (m, fp, kd, c), 47 (fp), 49 (fp) och 50 (c).

Propositionen

Huvudmannen för verksamheten skall vara skyldig att betala skadestånd till ett barn eller en elev för den kränkning som åsidosättande av lagens bestämmelser innebär när det gäller diskriminering och repressalier.

Statens skolverk, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Handikappombudsmannen föreslås att inom sina respektive ansvarsområden få tillsynsansvar över lagen. Inom Statens skolverk skall därför inrättas ett barn- och elevombud för likabehandling, som får till uppgift att tillvarata barnens och elevernas rättigheter i de frågor som inte faller på ombudsmännen.

Ombudsmännen och Statens skolverk skall också, enligt förslaget, få rätt att föra talan för ett enskilt barn eller en enskild elev i skadeståndsmål.

Mål om skadestånd enligt den föreslagna lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skall handläggas i enlighet vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om rättegång i tvistemål där förlikning om saken är tillåten. Det kan dock förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad, om den part som förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad.

Regeringen föreslår att en tvåårig preskriptionstid skall gälla för skadeståndskrav som grundar sig på diskriminering som inte är trakasserier och repressalier. För trakasserier och annan kränkande behandling skall det inte föreskrivas någon särskild preskriptionstid.

Sekretess föreslås hos barn- och elevombudet för likabehandling vid Statens skolverk i ärenden som rör handläggning enligt den nya lagen. Därför föreslås en ändring i sekretesslagen (1980:100). Även handlingar hos ombudsmännen skall omfattas av sekretess.

Regeringen föreslår dessutom att det i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering införs ett diskrimineringsförbud när det gäller statligt studie-stöd.

Motionerna

I flera motionsyrkanden återfinns krav på **skadeståndsansvar** för skolor vid mobbning.

Moderaterna begär i motion 2005/06:Ub7 yrkande 7 att elever skall ha möjlighet till skadestånd då skolan underlåter att ta ansvar när en elev kränks. Det skall, skriver motionärerna, finnas krav på att skolorna arbetar med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram. Om skolorna inte gör det, eller underlåter att följa ett sådant valt åtgärdsprogram, skall detta vara en grund för skadestånd om eleven far illa. I motion 2005/06:Ub260 yrkande 7 anför Moderaterna att möjlighet till skadestånd bör finnas för elever då skolan genom passivitet vid kännedom om problem, eller aktiv medverkan från skolans vuxna, underlåter att ta ansvar när en elev kränks. Moderaterna skriver vidare att det behövs kvalitetskrav för skolans agerande annars blir resonemanget om skadestånd missriktat. Folkpartiet före-

slår i motion 2004/05:Ub306 yrkande 6 en rättslig översyn för att underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.

Centerpartiet kräver i motion 2004/05:Ub477 yrkande 27 att kommuner skall kunna bli skadeståndsskyldiga vid mobbning. Även i motion 2004/05:Ub362 (c, m, fp, kd, v) yrkande 1 anförs att kommunen bör få större och tydligare ansvar vid mobbning av elever och att barnet bör ha möjligheter att få ekonomisk upprättelse om kommunen inte lyckats stoppa mobbningen. I motionen påpekas att möjligheten till kompensation genom skadestånd kan utgöra en viktig bekräftelse för barnet att det inte är fel på honom eller henne utan att det är skolan som har misslyckats. Möjlighet till skadestånd begärs också i Miljöpartiets motion 2004/05:Ub343 yrkande 4 samt i motion 2005/06:Ub553 (s).

Folkpartiet anför i motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 7, 2005/06:Ub343 yrkande 41 samt 2005/06:Ub344 yrkande 44 att det bör utredas om en **försäkringslösning** skulle vara en möjlighet för de fall av kränkningar som inte kan drivas i domstol. Huvudmannen för skolan skulle, enligt förslaget, betala en obligatorisk försäkring för att därmed kunna ge skadestånd till elever som utsätts för kränkande behandling. Enligt förslaget skulle eleverna i första hand kunna vända sig till det aktuella försäkringsbolaget och i andra hand få sin talan prövad av en nämnd knuten till försäkringsbolaget. Fördelen skulle bl.a. vara att eleven slipper en uppslitande rättsprocess. Samma krav återfinns i motion 2004/05:Ju332 (mp) yrkande 7.

Folkpartiet begär i motion 2004/05:Ub306 yrkandena 5 och 8, motion 2005/06:Ub343 yrkande 42 och i motion 2005/06:Ub344 yrkande 45 **skärpt statlig tillsyn** av hur kommuner och fristående skolor sköter mobbningsarbetet. Skolverket skall ha sanktionsmöjligheter mot kommuner som saknar antimobbingsplaner eller inte vidtar tillräckliga åtgärder mot mobbning. På skolor som inte sköter sitt uppdrag skall skolledningen kunna bytas ut. Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Ub470 yrkande 12 samt i motion 2005/06:Ub535 yrkande 13 att skolor som saknar arbetsplaner mot mobbning skall åläggas sanktioner. I en motion, 2004/05:Ub496 (s) yrkande 2, framförs att Skolverket bör intensifiera sin tillsyn för att säkerställa att kommunerna inför minimikrav för skolornas handlingsplaner för ett gott socialt klimat och mot mobbning samt övervakar hur de verkställs.

Centerpartiet anför i motion 2005/06:Ub5 yrkande 7 att det bör finnas en **bortre tidsgräns för talerätten**, även när det gäller sådana trakasserier som inte har diskriminerande inslag. Preskriptionstiden bör även sättas till tre år, vilket motsvarar ett stadium i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Tillsynen över de arbetsrättsliga lagarna mot diskriminering utövas av Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning samt Handikappombudsmannen. Därtill skall tillsyn utövas av Statens skolverk. Utskottet finner det riktigt att ombudsmännen samt Statens skolverk skall svara för tillsynen även enligt den nya lagen, föra talan för barn och elever samt i övrigt ha en opinionsbildande och rådgivande roll.

Vad gäller tidsgräns för talerätt anser regeringen att det är angeläget från rättssynpunkt att ärende utreds och behandlas skyndsamt. Förekommande muntlig bevisning bör presenteras i någorlunda nära anslutning till händelsen. Tiden bör dock inte sättas så snävt att barnet riskerar att lida någon rättsförlust. Regeringen anser därför att två år är en rimlig tid inom vilken en talan bör väckas.

I övrigt ansluter sig utskottet till vad regeringen anfört i fråga om skadestånd, rättegång, tillsyn m.m. i den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Utskottet återkommer i det följande till frågan om antagande av lagförslagen.

Antagande av lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagen bör träda i kraft den 1 april 2006.

Utskottets ställningstagande

Av den föregående framställningen framgår att utskottet ansluter sig till de bedömningar som ligger bakom de av regeringen framlagda förslagen.

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagen bör träda i kraft den 1 april 2006.

Anknytande lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

- lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering,
- lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen
samt
- lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Samtliga lagar bör träda i kraft den 1 april 2006.

Propositionen

Propositionen innehåller förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), förslag till lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering, förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen samt förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Hänvisningen i 9 kap. 20 § sekretesslagen till lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever innebär samma möjligheter till förhandling inom stängda dörrar och annan sekretess för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden som i arbetsrättsliga rättegångar ges i tvister enligt den nya lagen.

Ändringen i 9 kap. 21 § innebär att sekretess gäller i ärenden hos Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning enligt den nya lagen för uppgifter om barnets eller elevens personliga eller ekonomiska förhållanden. Sekretessen gäller med ett strikt skaderekvisit, dvs. för sekretess krävs att det kan antas att barnet eller eleven lider skada eller men om uppgiften röjs.

Ändringen i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering innebär ett tillägg i 2 § som innehåller en uppräkningslagar som finns i Sverige. Uppräkningen kompletteras av den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

I lagen införs också ett förbud mot diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Bestämmelsen införs som ett led i genomförandet av rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung. Direktivets tillämpningsområde omfattar bl.a. sociala förmåner enligt EG-rätten.

I förslaget till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen görs en hänvisning i denna lag till lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Denna innebär att Handikappombudsmannen skall se till att lagen följs och att ombudsmannen äger rätt att för ett barn eller en elev föra talan i tvister angående tillämpningen av lagen.

Förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering innebär att Ombudsmannen mot etnisk diskriminering skall utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Utskottets ställningstagande

Av den föregående framställningen framgår att utskottet ansluter sig till de bedömningar som ligger bakom de av regeringen framlagda förslagen.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), förslag till lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering, förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen samt förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden rörande uppdrag till Skolverket, bl.a. att utvärdera arbetsmetoder för att förebygga och hindra mobbning, utvärdera forskningsprojekt, kartlägga var i skolmiljön kränkningar sker, m.m.

Jämför reservationerna 51 (m, fp, kd, c), 52 (v) och 53 (fp, kd, c).

Motionerna

I flera motionsyrkanden föreslås att Skolverket ges ytterligare utvärderingsuppdrag.

Moderaterna anför i motion 2004/05:Ub233 yrkande 12 att Skolverket bör ges i uppgift att forskningsmässigt **låta utvärdera** och kvalitetscertifiera **arbetsmetoder för att förebygga och hindra mobbning**. I motionen skrivs att det i dag finns flera forskningsprojekt om hur mobbning skall förstås, men färre forskningsprojekt om hur mobbningen skall stoppas. Skolorna bör sedan använda ett av dessa kvalitetsssäkrade och bevisat effektiva program i sitt arbete för att förebygga och förhindra mobbning. Samma yrkande återfinns i motion 2005/06:Ub260 yrkande 2. Kristdemokraterna framför i motion 2004/05:Ub470 yrkande 10 behovet av att utvärdera

utförda forskningsprojekt. I motionen anfördes att de få forskningsprojekt som genomförs är mycket bristfälligt utvärderade. Denna brist på kunskap leder lätt till passivitet eftersom personalen inte vet hur de skall agera. Genomförda forskningsprojekt måste därför sammanställas och utvärderas som en hjälp för skolorna att välja metod. Vänsterpartiet begär i motion 2005/06:Ub354 yrkande 5 att Skolverket ges i uppdrag att kartlägga var i skolmiljön kränkande handlingar sker och lämna förslag på hur miljön skall utformas för att minimera risken för att elever utsätts för kränkande behandling. Miljöpartiet skriver i motion 2004/05:Ub343 yrkande 1 att Skolverket bör få i uppdrag att göra en översyn av skolornas handlingsplaner avseende trakasserier och mobbning.

Kristdemokraterna anför i motion 2005/06:Ub535 yrkande 9 att Skolverket bör ges i uppdrag att utfärda föreskrifter om skolornas skyldigheter att **redovisa sitt arbete mot sexuella trakasserier** i sina kvalitetsredovisningar. I motion 2004/05:Ub477 yrkande 23 skriver Centerpartiet att Skolverket bör ges i uppdrag att förse skolorna med både ett regelverk gällande skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier och en plan för förebyggande verksamhet.

I motion 2004/05:Ub229 (kd) skrivs att mobbning och det ökade våldet måste vara en angelägenhet för hela samhället. Därför är en nationell samling kring kampen mot våld och mobbning, där goda förebilder från idrottsvärlden, kulturen, näringslivet, det offentliga, kyrkorna m.m. engageras, nödvändig. Samma yrkande återfinns i motion 2005/06:Ub308. I en motion från förra riksdagsåret, 2004/05:Ub343 yrkande 3, skriver Miljöpartiet att möjligheten att föra in mobbning i brottsbalken bör ses över. Vad som avses med mobbning bör definieras, skriver man, och precis som med grov kvinnofridskränkning bör särskild hänsyn tas till frågan om gärningen utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet. I motion 2004/05:Ub496 (s) yrkande 1 skriver motionärerna att ytterligare resurser till elevråden bör övervägas. Miljöpartiet anför i motion 2005/06:Ju422 yrkande 15 att verksamheten Killprojekt, som genomförs i Sverige, bör uppmuntras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Skolverket har i sitt regleringsbrev för 2003 fått i uppdrag att genomföra utbildningsinspektioner som skall omfatta varje kommun och alla skolor vart sjätte år. Utbildningsinspektionens syfte är att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen och att kontrollera att nationella krav i skolförfattningarna följs. Arbetet med normer och värderingar i skolorna ingår i den allmänna inspektionens verksamhet.

Myndigheten för skolutveckling har uppdraget att stödja förskolors och skolors arbete med att motverka kränkande behandling.

Den i detta betänkande behandlade propositionen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling syftar till att förhindra och förebygga mobbning. I propositionen ställs krav på åtgärder från skolans sida att förhindra och förebygga mobbning.

Utskottet anser att det arbete som bedrivs mot mobbning och kränkande behandling, bl.a. killprojekt, är värdefullt. Liksom frågan om mer resurser till elevråden kan dock detta inte anses vara en riksdagsfråga.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2005/06:38.

Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub7 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Inledning

Om alla skolor i landet använde forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning och kränkande behandling skulle problemen kunna närmast halveras på ett par års tid, visar erfarenheter från bl.a. Norge och Island. Det gemensamma för den svenska regeringens insatser mot mobbning och kränkande behandling är att de saknar forskningsstöd och att effekten av de insatser regeringen gjort aldrig har utvärderats. De åtgärder som verkligen kan ge effekt mot mobbning och kränkande behandling väljer regeringen att inte genomföra.

Den här behandlade propositionen kommer inte att bidra till någon reell reduktion av antalet mobbade, trakasserade och kränkta elever. Propositionen lägger inte fast några kvalitetskrav alls på skolans arbete för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Regeringen tillför inte skolan någon ny kunskap och ger heller inte skolan några nya befogenheter.

Den nya åtgärd som föreslås är att skolan skall upprätta en s.k. ”likabehandlingsplan”. Detta innebär inte mycket annat än att det som i dag kallas ”handlingsplan mot mobbning och kränkande behandling” byter namn. Inga kvalitetskrav ställs på innehållet. Det som skulle kunna åstadkomma en verklig förändring saknas alltså i propositionen.

Skadestånd

Moderaterna driver sedan flera år att elever skall ha bättre möjligheter till skadestånd när skolan underlåter att agera mot mobbning och kränkande behandling, eller bidrar till elevens utsatthet.

Det som hittills varit problemet vid prövning av skadestånd för elever och skolans ansvar är att det saknas tydliga kvalitetskrav på skolans insatser för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Det medför att snart sagt varje insats från skolans sida i juridisk mening har ansetts tillräcklig för att skolan skall undvika skadestånd. Avsaknaden av en nationell kvalitetsnorm gör att det i det enskilda fallet inte finns något att relatera skolans insatser till vid en domstolsprövning, vilket allvarligt försvårat elevens möjlighet att få rätt.

Den proposition som här behandlas innebär att bevisbördan läggs på skolan, men varken i den föreslagna lagen eller i utskottstexten anges någon kvalitetsnorm att jämföra skolans arbete mot. Vilka insatser som i juridisk mening skall anses tillräckliga, eller vad ”de åtgärder som skäligen kan krävas” innebär förblir oklart i lagförslaget. Frågan är hur en skola skall kunna visa att den vidtagit ”de åtgärder som skäligen kan krävas” för att hindra mobbning, kränkande behandling och trakasserier mot en enskild elev när varken regeringen eller lagstiftaren har någon uppfattning om vad som bör göras. Regeringen löser alltså inte det juridiska problemet, utan flyttar det bara vidare.

Oklar lag

§ 9–14 Det föreslagna diskrimineringsförbudet riktar sig enbart mot skolans personal, men en elev kan uppleva sig hårt diskriminerad i skolan också av andra elever på grund av alla de diskrimineringsgrunder regeringen anför. Om elev kan visa på ”omständigheter som ger anledning att anta” att han eller hon blivit diskriminerad av vuxna skall skolan bevisa att så inte varit fallet.

§ 7 Huvudmannen skall vidta åtgärder för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling. Men regeringen och utskottet saknar varje form av besked om vilka åtgärder det bör vara fråga om. Frågan är vad en skola skall göra för att hindra mobbning, trakasserier och kränkande behandling när regering och riksdag inte ens förmår att ange en inriktning.

Inga krav på insatser från skolans sida för att upptäcka trakasserier, mobbning och kränkande behandling ställs i lagtexten, utan lagen bygger på att eleven själv berättar om problem. Skolans ansvar borde vara större än så. Skolan får skyldighet att vid kännedom utreda problem, men vad skolan skall göra för att upptäcka dessa finns det inga besked om i propositionen.

§ 8 Om skolans ledning får kännedom om att en elev anser sig trakasserad eller kränkt skall skolan ”utreda omständigheterna” och vidta ”de åtgärder som skäligen kan krävas”. Vilka åtgärder detta är eller vilka exempel på adekvat agerande som kan anges saknar regering och utskottsmajoritet uppfattning om.

§ 19 Om en elev visar att han eller hon blivit trakasserad eller kränkt av annan elev ”skall huvudmannen för att undgå skadeståndsansvar visa att alla skäligen åtgärder för att förebygga eller förhindra behandlingen hade vidtagits”.

Bevisbördan läggs på skolan, men återigen saknar regering och utskottsmajoritet uppfattning om vad ”alla skäligen åtgärder” är och saknar till och med exempel på vad det kan vara. Därmed kommer domstolar att få avgöra vad som krävs, dvs. skolans arbete förvandlas till ett juridiskt ställningstagande. Eftersom det saknas en nationell kvalitetsnorm och regeringen inte avser att etablera en sådan lär detta bli svårt att fastställa för domstolarna. Redan det uppmärksamade Grumsfallet, som prövades i tre instanser, påvisade problemet med avsaknad av en nationell kvalitetsnorm.

Problem i förslaget

Regeringen lägger inga förslag för att tillföra skolan ny kunskap om hur mobbning, trakasserier och kränkande behandling kan förebyggas, upptäckas och hindras, detta trots att forskningen visar att det inte räcker med välvilja för att nå resultat och att utvärderingar av lärarutbildningen och skolan visar på påfallande kunskapsbrister om hur problemen bäst skall mötas.

Inga nya befogenheter tillförs heller skolan. I stället hänvisar utskottsmajoriteten till de kollapsade och avbrutna skollagsförhandlingarna. ”Tydligare regler för rektorers ansvar och befogenheter behandlas inom ramen för det skollagsarbete som pågår inom Utbildningsdepartementet”, skriver utskottet.

Genom att propositionen inte klargör några kvalitativa krav på skolornas arbete mot mobbning och kränkningar, och genom att den föreslagna lagen fastställs innan nya befogenheter tillförs skolan, riskeras en obalans mellan ansvar och befogenhet för skolmiljön.

Regeringen anser med instämmande av utskottet att ”det i allmänhet bör vara lämpligt att kontakta föräldrarna till den omyndige elev som kränker, men några bestämda regler kan inte ges i detta avseende”. Det kan det visst. Föräldrar skall informeras när barn kränker andra.

Regeringen saknar liksom utskottet uppfattning om vilka kvalitativa krav som bör ställas på åtgärdsprogram eller likabehandlingsplaner. Utskottet avvisar krav på forskningsstöd för skolans agerande, trots att de forskningsbaserade åtgärdsprogrammen är de enda som bevisligen har effekt och att hemmagjorda åtgärdsprogram till och med kan öka problemen på en skola. I stället menar utskottet det viktiga vara att ”skolan tillsammans med eleverna utarbetar planen för likabehandling...”.

Utskottet menar att mobbning kommer att omfattas av lagen, men det saknas i lagen en definition av vad mobbning är. Det finns en fara i att försöka göra allt till diskriminering eller kränkande behandling eftersom en betydande del av mobbningen är brottslig enligt brottsbalken.

Diskriminering

Alla människor skall behandlas lika och ges skydd mot diskriminering, oavsett grund. Det finns inget hållbart motiv för att dela upp diskriminering i olika kategorier och ha en splittrad lagstiftning. Diskriminering i alla former är förkastlig och utgör samma typ av brottslig handling, oavsett av vilket slag den är.

Med anledning av behovet av en mer effektiv diskrimineringslagstiftning tillsattes Diskrimineringskommittén. Trots att kommittén skall redovisa sina slutsatser om en enhetlig diskrimineringslagstiftning senast i januari 2006 valde regeringen att lägga fram ett förslag om en ny speciallag mot diskriminering. Samtidigt anger regeringen i propositionen att den föreslagna lagens varaktighet kan bli kortvarig, med anledning av kommitténs arbete med en enhetlig lagstiftning.

Moderaterna vill se en enhetlig, sammanhängande och tydlig lag mot diskriminering, så snart det är praktiskt möjligt. Vi bedömer att det är ett mer ändamålsenligt sätt att motverka diskriminering än att splittra upp fallen som specialfall i en mängd olika lagar. En samlad diskrimineringslagstiftning sänder också en tydlig signal från samhällets sida att allt slags diskriminering är oacceptabel. På sikt bör skydd mot diskriminering införas i grundlagen.

I dagsläget finns flera ombudsmän mot diskriminering, som delar på tillsynsansvaret. Moderaterna bedömer att ett mer effektivt skydd mot diskriminering uppnås om dessa slås samman till en och samma myndighet. Myndighetens uppdrag skall vara att utöva tillsyn över diskriminering. Det vore därför fel att skapa ytterligare en ombudsmannafunktion, i stället för att låta en ombudsman ansvara för alla frågor kring diskriminering.

Moderaternas alternativ

Moderaterna har lagt fram ett system för att kvalitetssäkra skolors arbete mot mobbning, trakasserier och kränkningar. Kunskap om hur effektivt arbete bedrivs finns i de forskningsbaserade åtgärdsprogram som utvecklats och tillämpas i flera andra länder. De har dokumenterat starkt positiva effekter mot mobbning och kränkningar. Dessa kunskaper tillämpas dock inte i någon större utsträckning i svenska skolor.

Moderaterna vill ge Skolverket i uppdrag att låta vetenskapligt utvärdera program mot mobbning och kränkningar, för att kvalitetssäkra dessa. Det skall åtföljas av krav på att alla skolor arbetar med forskningsbaserade och kvalitetssäkrade åtgärdsprogram. Gör skolan inte det, eller underlåter skolan att följa valt åtgärdsprogram, skall det vara en grund för skadestånd om en elev far illa.

Genom dessa åtgärder tydliggörs att skolan har ett ansvar. Det fastslår också tydligt vilket ansvar skolan har. Därmed skapas den nationella kvalitetsnorm för skolors arbete mot mobbning och kränkningar som nu saknas, såväl i dagsläget som i det förslag som presenteras i propositionen.

Systemet bygger – liksom i Norge och Island – på en centralt genomförd utbildningssatsning, där landets alla skolor erbjuds utbildning i hur de forskningsbaserade programmen fungerar.

Avslag på propositionen

För att minska förekomsten av diskriminering, mobbning och kränkningar i Sveriges skolor krävs att forskning om effektiva åtgärdsprogram tillämpas och att kunskap sprids till skolorna. Det behövs fördjupad insikt i vad som ligger bakom mobbning, kränkningar och våld och om hur destruktiva klimat kan brytas. För att åstadkomma detta krävs utbildningssatsningar. Det krävs också att kvalitetskrav på skolors arbete mot mobbning och kränkande beteende införs samt att detta åtföljs av fler verktyg och tydliga befogenheter till skolan. För att effektivt motverka all form av diskriminering krävs att dagens splittrade lagstiftning ersätts av en samlad, tydlig lag mot diskriminering. Inget av detta föreslås dock i propositionen.

Propositionen kommer inte att åstadkomma verklig effekt på förekomsten av diskriminering och kränkande beteende i skolan. Förslaget kommer inte att leda till att färre barn och ungdomar blir utsatta för diskriminering, mobbning och kränkningar i skolan. Mobbningens allvar och uttrycksformer kommer knappast heller att påverkas. Tvärtom finns stor risk att regeringen låter sig nöja med denna lag och underlåter att genomföra de insatser som kan åstadkomma en verklig skillnad.

I propositionen görs heller ingen analys av vilka konsekvenser det får att den föreslagna lagen införs innan den nya skollagen kommer. Regeringen inväntar heller inte Diskrimineringskommitténs förslag, varför varaktigheten kan ifrågasättas.

Med anledning av ovanstående avslår moderaterna regeringens förslag till en ny speciallag mot diskriminering.

2. Behovet av en samlad diskrimineringslagstiftning, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en samlad diskrimineringslagstiftning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 1, 2005/06:Ub7 yrkande 5 och 2005/06:Ub261 yrkande 2.

Ställningstagande

En ny speciallag mot diskriminering, som föreslås i propositionen, splittrar den redan osammanhängande diskrimineringslagstiftningen ytterligare. Därmed riskerar effekten bli ett *sämre* skydd mot diskriminering genom att överblicken av gällande lagstiftning på området försvåras än mer och rättigheterna blir svårare att överblicka.

Med anledning av behovet av en mer effektiv diskrimineringslagstiftning tillsattes Diskrimineringskommittén. Trots att kommittén skall redovisa sina slutsatser om en enhetlig diskrimineringslagstiftning senast i januari 2006, dvs. inom två månader, väljer regeringen att nu lägga fram ett förslag om en ny speciallag mot diskriminering. Samtidigt anger regeringen i propositionen att den föreslagna lagens varaktighet kan bli kortvarig, med anledning av kommitténs arbete med en enhetlig lagstiftning. Vi vänder oss mot detta sätt att hantera så viktiga frågor.

Alla människor skall behandlas lika och ges skydd mot diskriminering, oavsett grund. Det finns inget hållbart motiv för att dela upp diskriminering i olika kategorier och ha en splittrad lagstiftning. Diskriminering i alla former är förkastlig och utgör samma typ av brottslig handling, oavsett av vilket slag den är.

Vi vill se en enhetlig, sammanhängande och tydlig lag mot diskriminering, så snart det är praktiskt möjligt. Vi bedömer att det är ett betydligt mer ändamålsenligt och effektivt sätt att motverka diskriminering än att splittra upp dem som specialfall i en mängd olika lagar. En samlad diskrimineringslagstiftning sänder också en tydlig signal från samhällets sida att all slags diskriminering är oacceptabel. På sikt bör skydd mot diskriminering införas i grundlagen.

3. Överensstämmelse med internationella konventioner, punkt 3 (kd, c)

av Inger Davidson (kd) och Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om överensstämmelse med internationella konventioner. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 2 och 2005/06:Ub6 yrkande 7.

Ställningstagande

I det nu liggande lagförslaget sägs att lagen ska skydda barn och elever mot diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Det är diskrimineringsgrunder som överensstämmer med andra svenska diskrimineringslagar dock inte med de diskrimineringsgrunder som lagts fast i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i Barnkonventionen. Bland annat utsluts diskrimineringsgrunderna språk och politisk uppfattning. Någon förklaring till detta ges inte i propositionen. Vi anser att diskrimineringsgrunderna bör överensstämma med de internationella konventioner som Sverige undertecknat. Detta bör ges regeringen till känna.

Man kan fråga sig varför lagen som förespråkas i propositionen skulle vara unik i sitt slag i Europa? Kanske därför att i andra länder har man en bredare diskrimineringslagstiftning? Vi vill se en diskrimineringslagstiftning som gäller alla människor i Sverige. Det ska inte spela någon roll om du är löntagare, egenföretagare, arbetslös, skolelev, gömt flyktingbarn, ung eller gammal, invandrad eller svensk. Det spelar inte någon roll vem du är, du ska inte på något sätt utsättas för diskriminering. På det sätt som den nya lagen är utformad är det lätt att vissa aspekter eller grupper faller bort. Till exempel överensstämmer inte de diskrimineringsgrunder som anges i lagförslaget med dem i FN:s konvention om barnets rättigheter. Bland annat har språk och politisk eller annan åskådning utelämnats. I en bredare diskrimineringslagstiftning skulle inte denna typ av problem uppstå.

4. En gemensam ombudsman mot diskriminering, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en gemensam ombudsman mot diskriminering. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 3 och 2005/06:Ub7 yrkande 6.

Ställningstagande

I dagsläget finns flera ombudsmän mot diskriminering, som delar på tillsynsansvaret. Vi bedömer att ett mer effektivt skydd mot diskriminering uppnås om dessa slås samman till en och samma myndighet. Myndighetens uppdrag skall vara att utöva tillsyn över diskriminering. Det vore

därför fel, menar vi, att skapa ytterligare en ombudsman mot diskriminering på det sätt som föreslås i propositionen, i stället för att låta en särskild ombudsman ansvara för alla frågor kring diskriminering.

Om det fanns en bred diskrimineringslagstiftning som gällde alla människor i Sverige vore det också enklare att genomföra vårt krav på en myndighet som paraply för de olika ombudsmännen till exempel JämO, HO, HomO, BO, och DO. De olika ombudsmännen måste självklart behålla sin expertis och specialinriktning men det torde finnas ett antal synergieffekter om samtliga satt under samma tak. Som det ser ut i dag finns det många instanser som arbetar med relativt likartade arbetsuppgifter. Dagens situation kan också leda till gränsdragningsproblem vilket skulle undvikas om ombudsmännen slogs ihop. En sammanslagning skulle stärka den enskilda människan som blir diskriminerad då en enhetlig lag blir mer kraftfull och ställer högre krav. Detta vore positivt för alla som blir diskriminerade, oavsett anledning.

5. Samordning med annat lagstiftningsarbete, punkt 5 (fp, kd)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samordning med annat lagstiftningsarbete. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub6 yrkande 4.

Ställningstagande

Lagen om skydd mot diskriminering och kränkande behandling ger eleverna ett ökat rättsskydd. Elever som blivit kränkta på olika sätt bl.a. genom mobbning ges rätt till upprättelse och skadestånd. Skolans ansvar för att motverka all form av diskriminering och kränkande behandling tydliggörs. Detta är positivt. Samtidigt bör ett ökat ansvar också följas av ökade befogenheter. Många lärare och skolledare anser att de saknar tillräckliga möjligheter att ingripa mot mobbning eller våldsamma situationer i skolan. I en undersökning från Lärarförbunden våren 2005 konstaterades att sex av tio lärare varit i situationer där de varit osäkra på vilka befogenheter som lagstiftningen ger dem. Frågan behandlades av Skollagskommittén som också föreslog vissa ökade befogenheter på detta område. I tre år har lärare och skolledare väntat på en ny skollag. En lag som gång efter annan skjutits upp av regeringen och samarbetspartierna. Den nya lagen kommer inte att presenteras före valet 2006. Kristdemokraterna anser att det nu liggande lagförslaget i stora delar är beroende av den nya skollagen. Det hade därför varit naturligt att låta dessa lagar gå hand i hand och läggas fram samtidigt. Detta bör ges regeringen till känna.

Skolans ökade ansvar för att motverka alla former av kränkningar måste åtföljas av tydligare befogenheter t.ex. för att ingripa i en mobbningsituation. Det innebär t.ex. att lärares såväl rättighet som skyldighet att vidta sanktioner mot de elever som kränker andra elever skall lagfästas, att mobbare i en krissituation skall kunna stängas av för en kortare tid, att skolledaren skall ha befogenhet att vidta de åtgärder som krävs för att garantera en trygg skolmiljö osv.

6. Samordning med annat lagstiftningsarbete, punkt 5 – motiveringen (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Folkpartiet och Kristdemokraterna framför på denna punkt kritik som i sak väl överensstämmer med den Moderaterna framför i reservation 1. Vi menar att detta bör leda till avslag på propositionen.

7. Om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan, punkt 6 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L291 yrkande 16 och avslår motion 2005/06:Ub522.

Ställningstagande

Att enbart införa nya diskrimineringslagar är att bara se delar av problemet. De kränkningar som enskilda elever utsätts för hänger ihop med de grundläggande problemen att upprätthålla en lugn och trygg skolmiljö. När vuxenvärlden abdikerar från sitt ansvar att upprätthålla lugn och arbetsro i skolmiljön drabbar det inte minst de elever som är extra utsatta för trakasserier på grund av att man bryter mot gruppnormen, t.ex. genom att ha en annan sexuell läggning än flertalet.

8. Sexuella trakasserier, punkt 7 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sexuella trakasserier. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 14, 2005/06:Ub315 yrkande 4, 2005/06:Ub343 yrkande 43 och 2005/06:Ub344 yrkande 46 och avslår motion 2004/05:Ub275 yrkande 16.

Ställningstagande

Många elever och lärare känner sig kränkta och hotade i skolan. Grova könsord används alltför ofta för att förolämpa och såra. Utvecklingen speglar hur attityderna i det övriga samhället hårdnat. Många flickor vittnar om hur de får grova könsord kastade efter sig utan att varken de själva, kompisar eller lärare längre reagerar. Könsorden har blivit en del av det vanliga språkbruket. Det är en utveckling som måste brytas. Skolan skall vara en plats där elever och personal visar respekt för varandra. Flickor skall inte behöva acceptera att bli kallade för könsord. Sexuella trakasserier skall inte tolereras i skolan. Det är angeläget att det finns tydliga rutiner för hur skolorna skall hantera problemen.

Sexuella trakasserier är också mobbning och måste stoppas. I dag tar lagstiftningen inte lika allvarligt på sexuella trakasserier av elever som av vuxna. I jämställdhetslagen från 1998 har en strängare lagstiftning införts mot sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Det är viktigt att elevers situation när det gäller sexuella trakasserier uppmärksammas på samma sätt som arbetstagarnas.

För att lösa problemet med sexuella trakasserier och grovt språkbruk krävs ett långsiktigt arbete där skolan, föräldrarna, politikerna och samhället i övrigt nu måste ta initiativet.

Lagarna måste skärpas så att alla former av trakasserier förbjuds i skolan. Skolan och kommunerna måste jobba målmedvetet för att motverka sexuella trakasserier.

9. Målinriktat arbete, punkt 9 (c)

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om målinriktat arbete. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub5 yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns en viss risk att lagen inte är tillräckligt definierad i sin utformning. Till exempel går det att läsa i propositionen att ”den som ansvarar för skolverksamheten ska bedriva ett målinriktat arbete för att främja de ändamål som bär upp lagen”. Detta är en diffus formulering som dessutom är godtycklig och svår att arbeta efter. Centerpartiet begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på en mer lättbegriplig och klar definition för skolorna att arbeta efter.

10. Likabehandlingsplan, punkt 10 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om likabehandlingsplan. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub4 yrkande 1 och 2005/06:Ub6 yrkande 1 och bifaller delvis motion 2004/05:Ub477 yrkande 26.

Ställningstagande

Det förebyggande arbetet är avgörande i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling i skolan vilket också påpekas i propositionen. Samtidigt sägs mycket lite om vad det förebyggande arbetet skall innehålla. Vi menar att regeringen lägger alltför stor vikt vid den likabehandlingsplan som varje skola skall upprätta och som skall vara styrande i allt arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Likabehandlingsplanen kan vara ett bra verktyg för skolorna men kan lika gärna bli en pappersprodukt utan egentlig betydelse. Regeringens krav på en likabehandlingsplan verkar närmast vara ett namnbyte på den nuvarande handlingsplanen mot mobbning och garanterar ingen större förnyelse av arbetet mot trakasserier och kränkningar. Det är därför viktigt att syftet med likabehandlingsplanerna tydliggörs ytterligare samt att dessa inte ses som det enda verktyget i detta arbete.

I 6 § slås fast att huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer skall se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Detta

låter naturligtvis bra, men problemen uppstår när denna paragraf skall prövas när en elev begär skadestånd. Vad skall en likabehandlingsplan uppfylla för krav för att anses godkänd? Eller annorlunda uttryckt: hur dålig kan en likabehandlingsplan få vara innan den blir olaglig?

Redan i dag använder många skolor antimobbningsplaner, som får sägas påminna om förslaget till likabehandlingsplan. Det finns många typer av antimobbningsplaner, men när det gäller antimobbningsplaner finns en utvecklad forskning och flera olika vetenskapligt grundade modeller. Risken med likabehandlingsplanerna är att de inte får den tyngd och vetenskapliga grund som så allvarliga företeelser som mobbning kräver. Vi förespråkar därför ett krav på att skolans likabehandlingsplan skall innehålla en vetenskapligt grundad och av Skolverket godkänd, antimobbningsplan. Detta borde ingå som ett krav i 6 §.

11. Likabehandlingsplan, punkt 10 – motiveringen (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern framför på denna punkt kritik som i sak väl överensstämmer med den Moderaterna framför i reservation 1. Vi menar att detta bör leda till avslag på propositionen.

12. Kvalitativa krav på skolans mobbningsförebyggande arbete, punkt 11 (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kvalitativa krav på skolans mobbningsförebyggande arbete. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub390 yrkande 18 och 2005/06:Ub7 yrkande 8.

Ställningstagande

Fall av mobbning och kränkande behandling omfattas redan i dag i lagstiftningen. Krav finns på att skolor skall ha en handlingsplan mot mobbning och kränkande beteende. Sådana finns också på i stort sett alla skolor. Där emot saknas tydliga kvalitetskrav gällande skolans insatser för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Det medför att snart sagt varje insats från skolans sida anses tillräcklig, i juridisk mening. Avsaknaden av

en nationell kvalitetsnorm gör att det i det enskilda fallet inte finns något att relatera skolans insatser till vid en domstolsprövning, vilket försvårar elevens möjlighet att få rätt.

Regeringens förslag innebär att bevisbördan läggs på skolan, men varken i den föreslagna lagen eller i förarbetena anges någon kvalitetsnorm att jämföra skolans arbete med. Det som skulle kunna åstadkomma en verklig förändring saknas alltså i propositionen. Vilka insatser som i juridisk mening skall anses tillräckliga, eller ”skäligen”, är oklart i förslaget. Frågan är hur en skola skall kunna visa att den ”gjort allt” för att hindra mobbning och trakasserier av en enskild elev när varken regeringen eller lagstiftaren har någon uppfattning om vad som bör göras.

Regeringen löser alltså inte det juridiska problemet, utan flyttar det bara vidare.

Moderaterna har i många tidigare sammanhang redogjort för hur ett system för att kvalitetssäkra skolors arbete mot mobbning och kränkningar skulle kunna genomföras i Sverige. Kunskaper finns utifrån de forskningsbaserade åtgärdsprogram som utvecklats och tillämpas i flera andra länder, med dokumenterat positiva effekter mot mobbning. Dessa kunskaper tillämpas dock inte i någon större utsträckning på svenska skolor.

Moderaterna vill ge Skolverket i uppdrag att vetenskapligt låta utvärdera program mot mobbning och kränkningar, för att kvalitetssäkra dessa. Det skall åtföljas av krav på att alla skolor arbetar med denna typ av kvalitetscertifierade, effektiva åtgärdsprogram. Gör skolan inte det, eller underlåter att följa valt åtgärdsprogram, skall det vara en grund för skadestånd om elever far illa. Genom dessa åtgärder tydliggörs att skolan har ett ansvar. Det fastslår också tydligt *vilket* ansvar skolan har. Därmed skapas den nationella kvalitetsnorm för skolors arbete mot mobbning och kränkningar som nu saknas, såväl i dagsläget som i det förslag som presenteras i propositionen.

13. Antimobbningsplan, punkt 12 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om antimobbningsplan. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 35 och 2005/06:Ub344 yrkande 38.

Ställningstagande

Åtgärderna mot mobbning måste vara av tre slag: förebyggande så att mobbning och utslagning aldrig uppstår, aktiva så att ingripandet mot mobbning sker med kraft och till sist uppföljande så att mobbaren inte åter

fastnar i sitt destruktiva beteende. Gör skolan meningsfull – med kunskaper och höga förväntningar. En skolpolitik som betonar kunskap och ordning är i sig ett mycket viktigt bidrag till en skola som i större grad präglas av arbetsro och harmoni. Vi vet att elever som halkar efter i skolan, eller som upplever skoltiden som meningslös, ofta reagerar med att hävda sig på annat sätt: genom att störa undervisningen och/eller trakassera övriga elever, ibland rentav skolpersonal. Eleven skall tidigt få möta krav och utvärderingar – men också tidigt få stöd och hjälp när så behövs.

Antimobbningsplaner skall finnas på alla skolor. Det har visat sig vara viktigt att ha en beredskap och tydliga regler för vad som skall göras redan innan problemet uppstår. Reglerna skall vara kristallklara och de skall efterlevas. Skolverket skall ha sanktionsmöjligheter mot skolor och rektorer som inte upprättar en sådan åtgärdsplan.

Varje skola skall ha en antimobbningsplan med väl inarbetade rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda mobbning.

14. Nationell nolltolerans, punkt 13 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nationell nolltolerans. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub470 yrkande 1, 2004/05:Ub477 yrkande 25 och 2005/06:Ub535 yrkande 8.

Ställningstagande

Mobbning är ett trauma som tusentals och åter tusentals elever dagligen upplever. Det riskerar att slita sönder dem inifrån, att rasera självkänslan och i det långa loppet leda till destruktiva beteenden. Varje fall av mobbning är en kränkning av människovärdet, och det enda rimliga är därför nolltolerans mot all form av mobbning. Det är svårt för en person som aldrig själv varit utsatt att sätta sig in i den psykiska terror som mobbning innebär. Men genom att lyssna till och läsa texter av barn och ungdomar som varit utsatta går det att få en bild av den verklighet dessa barn befinner sig i.

För att lyckas förhindra mobbning är det viktigt att flera parter samarbetar. Både elever, skolpersonal och föräldrar har ett ansvar för att vi skall komma till rätta med mobbningen. Genom samarbete, långsiktighet och ett tydligt värdegrundsarbete kan detta ske.

En nolltolerans för våld och mobbning i skolan måste omedelbart införas. En bestämmelse som klart fastlägger skolans ansvar för att både förebygga, upptäcka och ingripa mot kränkande behandling i alla dess former måste finnas med. Det är också viktigt att det förebyggande arbetet fungerar bra – att eleverna blir sedda och att anonymiteten bryts.

Självklart skall all skolpersonal ha en ansvar för att förhindra mobbning och våld i skolan. Det skall framgå av skollagen att lärare och övrig personal som upptäcker mobbning ges skyldighet att rapportera till rektor för åtgärder. Även eleverna har ett ansvar att rapportera mobbning. Information måste också delges föräldrarna när barnen berörs av mobbning i skolan. När det sker ett våldsbrott i skolan måste skolan anmäla detta.

15. Begreppet mobbning, punkt 14 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om begreppet mobbning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 34 och 2005/06:Ub344 yrkande 37.

Ställningstagande

Mobbning är ingen barnlek. Det är viktigt att begreppet mobbning inte används för att bagatellisera våldshandlingar bara för att de sker inom skolans värld. Det handlar dessvärre ofta om mycket allvarliga händelser, som i värsta fall ger upphov till livslångt lidande, psykiskt och/eller fysiskt. De flesta handlingar som brukar betecknas som trakasserier och mobbning har sina motsvarigheter i brottsbalkens beskrivningar av ärekränkning, misshandel, vållande till kroppsskada eller sjukdom, olaga tvång, ofredande, sexuella trakasserier och olaga hot.

16. Värdegrundsarbetet i skolan, punkt 15 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om värdegrundsarbetet i skolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub6 yrkande 3.

Ställningstagande

Likabehandlingsplanerna måste kompletteras med en mängd andra förebyggande insatser som alla bottnar i ett aktivt värdegrundsarbete. Kristdemokraterna har bl.a. länge arbetat för införande av ett s.k. ansvarskontrakt mellan lärare, elev och föräldrar. I kontraktet tydliggörs varje parts ansvar för elevens skolgång. Det innebär en möjlighet för föräldrarna att ställa krav på insatser mot t.ex. trakasserier, men det kan även vara ett sätt för skolan att involvera föräldrarna i värdegrundsarbetet. Dessutom anser vi att allt värdegrundsarbete skall ingå i skolans kvalitetsredovisning.

17. Kränkande former av nollning, punkt 16 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kränkande former av nollning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub535 yrkande 10.

Ställningstagande

Problemen med s.k. nollning har uppmärksammats i flera fall under senare år. Det är inte acceptabelt att kränkande former av nollning får förekomma utan att vuxenvärlden säger ifrån och reagerar. Att nya elever (s.k. nollor) på en skola välkomnas med olika evenemang och fester är ett viktigt inslag för att komma in i den studiesociala miljön. Men så fort ”välkommandet” sker i form av kränkning måste vuxenvärlden säga ifrån. Ofta tar sig dessa kränkningar uttryck i sexuella trakasserier. Grupptryycket i dessa sammanhang är mycket starkt, varför det är naivt att tala om fri vilja när det gäller att delta. I dag finns även exempel på elever som själva startat aktioner mot nollning, vilket är positivt. Samtidigt är det ett tecken på vuxnas brist på reaktion och stöd. All form av nollning med kränkande inslag måste förbjudas.

18. Konflikthantering, punkt 17 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om konflikthantering. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub5 yrkande 6 och 2005/06:Ub6 yrkande 2 och avslår motion 2004/05:Ub315.

Ställningstagande

I propositionen nämns det inte att konflikthantering är en grundläggande del av det förebyggande arbetet. Konflikthantering skapar en trygg arbetsmiljö med engagerade barn, elever och personal utan att fokus sätts på det negativa: diskriminering, kränkningar och mobbning. Därför bör det framgå att konflikthantering är en grundläggande och ofrånkomlig del av det förebyggande arbetet.

Många lärare efterfrågar en ökad kunskap på detta område vilket bör uppfyllas av lärarutbildningen. Riksdagen har därför redan tidigare ställt krav på att konflikthantering skall läggas in som ett delmål i examensordningen för lärarutbildningen. Vi förväntar oss att regeringen kommer att verkställa riksdagens krav och att regeringen erkänner konflikthantering som en viktig del i det förebyggande arbetet.

19. Samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter, punkt 19 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 44 och 2005/06:Ub344 yrkande 47.

Ställningstagande

Sverige har hittills förskonats från massakrer av det slag som inträffat på skolor i andra länder, och har därmed också sluppit de säkerhetsanordningar som inhägnar t.ex. en del amerikanska skolor.

I dag har lärare enligt lag skyldighet att rapportera om elever planerar att skada sig själva på grund av psykisk sjukdom eller liknande. Lärarnas ansvar bör också vidgas till att gälla anmälan av elever som kan misstänkas vilja skada andra. Ett tätare samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter skulle underlätta arbetet att förhindra våldsbrott i skolan.

20. Utbildning, punkt 21 (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utbildning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06: Ub7 yrkande 11 och 2005/06:Ub260 yrkande 6.

Ställningstagande

För att framgångsrikt bekämpa mobbning och kränkande beteende krävs att skolors insatser är systematiska, baserade på kunskap och kvalitetssäkrade. För att nå dit krävs utbildningssatsningar för att höja kunskapsnivån på skolorna kring dessa frågor. Den allvarligaste bristen i propositionen är frånvaron av förslag kring detta.

Moderaternas förslag innebär att alla skolor erbjuds utbildning om hur mobbning förebyggs, upptäcks och bemöts. Ett effektivt sätt att gå till väga för att sprida sådan kunskap till skolorna är att använda sig av samma modell för detta som man tillämpat i Norge och på Island. Insatser för en sådan utbildningssatsning och för att vetenskapligt låta utvärdera åtgärdsprogram mot mobbning, som vi har föreslagit ovan, kräver finansiering, varför Moderaterna i sitt förslag till budget har avsatt 30 miljoner kronor de kommande tre åren för det mobbningsförebyggande utvecklingsarbetet. När kunskapsnivån höjs och forskningsbaserade åtgärder mot mobbning används kan förekomsten av mobbning halveras på två års tid, visar erfarenheter från bl.a. Norge. Vi finner det svårt att förstå varför den socialdemokratiska regeringen med sina två stödpartier inte har velat stödja denna typ av effektiva åtgärder mot mobbning och kränkande beteende.

21. Aktivt integrationsarbete, punkt 22 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om aktivt integrationsarbete. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub470 yrkande 5.

Ställningstagande

Eftersom skolan är en av de absolut viktigaste plattformarna för förändring av värderingar och attityder anser vi att frågor om jämställdhet och respekt för medmänniskor oavsett etnisk tillhörighet skall behandlas i undervisningen. Det är mycket viktigt att kommunerna bedriver ett aktivt jämställdhets- och integrationsarbete för att reducera könsmobbning och etnisk mobbning i skolan. Lärare bör ha en grundläggande kunskap om vilka spänningar som kan finnas mellan olika etniska grupper på den egna skolan och hur man kan bemöta dem.

Som tidigare nämnts vet vi att både flickor och elever med invandrarbakgrund oftare är utsatta för kränkningar av olika slag. Mot denna bakgrund är det extra allvarligt att den forskning som finns om mobbning är mer riktad mot pojkers mobbning än mot mobbade flickors situation.

22. Aktivt integrationsarbete, punkt 22 – motiveringen (m)

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Kristdemokraterna framför på denna punkt kritik som i sak väl överensstämmer med den Moderaterna framför i motivreservation 1. Vi menas att detta bör leda till avslag på propositionen.

23. Information, punkt 23 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: Ub470 yrkande 16.

Ställningstagande

Mobbningen har gradvis utvecklats till att innefatta grövre våldshandlingar. En kartläggning av våld bland ungdomar i en mellanstor svensk stad visar att över hälften av åttondeklassarna som upprepade gånger mobbat andra i skolan också hade attackerat, sparkat och/eller hotat andra i gatumiljön. Det finns således all anledning att varna för ett samband mellan mobbning och annat våld. Barnombudsmannens uppfattning är också att våld och mobbning är nära förknippade med varandra.

Det är viktigt att föräldrar och andra vuxna är medvetna om genom vilka kanaler våld kan spridas.

24. Trakasserier och annan kränkande behandling utanför skoltid, punkt 24 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om trakasserier och annan kränkande behandling. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub4 yrkande 2.

Ställningstagande

I 8 § framgår att rektor och lärare skall utreda omständigheterna om en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling i samband med att verksamheten utförs. Formuleringen *i samband med att verksamheten utförs* kan tolkas så att mobbning bara skall utredas om den sker i samband med undervisning eller inom skolans område. Mobbning kan också ske på väg till eller från skolan, via telefon, e-post eller sms. Det kan naturligtvis inte vara skolans ansvar att övervaka vad som sker utanför skolan, när skolverksamhet inte pågår. Föräldrar, fritidsgrådar och föreningar måste ta sitt ansvar. Men om det kommer till skolans kännedom att någon elev trakasserats utanför skolan är det mycket troligt att händelsen ingår i ett allmänt mönster av mobbning. Därför skall skolan vara skyldig att utreda om mobbning förekommer, även om det första tecknet visat sig utanför skolan.

25. Tydligare definition av skolans skyldigheter, punkt 25 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tydligare definition av skolans skyldigheter. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub6 yrkande 6.

Ställningstagande

Den nu föreslagna lagen innehåller brister och otydligheter som riskerar att snarare förvärra än förbättra situationen i skolan. Det råder otydligheter när det gäller skolans ansvar och skyldigheter, och det finns i propositionen en övertro på skriftliga handlingsplaners betydelse i arbetet mot t.ex. mobbning.

Skolans utökade ansvar för att vidta åtgärder mot trakasserier och kränkande behandling innebär även ett skadeståndsansvar. Huvudmannen blir skyldig att betala skadestånd till det barn eller den elev som kan visa på diskriminering eller kränkning. För att slippa skadeståndskrav skall skolan i sin tur kunna visa att alla skäligen åtgärder för att förebygga eller förhindra behandlingen har vidtagits. Detta innebär en dubbel bevisbörda till skillnad från i dag då hela bevisbördan ligger på eleven. I propositionen ges dock ingen beskrivning av hur ”alla skäligen åtgärder” skall definieras. Där ges inga exempel på hur en skola skall visa vilka åtgärder som vidtagits eller vilka typer av åtgärder som skall anses vara godtagbara.

Det finns många risker med en sådan otydlig formulering. Arbetet mot exempelvis mobbning är mycket komplicerat. Det finns ett antal forskningsbaserade modeller för skolorna att arbeta efter, men många skolor har valt att arbeta efter egna metoder, vissa väl fungerande andra sämre. För att bedöma om en skolas åtgärder varit tillräckliga krävs stor kunskap om arbete mot mobbning. En kunskap som inte nödvändigtvis finns hos jurister och domare. Eftersom det i dag saknas någon form av forskningsbaserad kvalitetssäkring av skolornas åtgärder mot diskriminering och kränkning finns det risk att frågan kommer att handla om dokumentation. Den skola som kan visa välformulerade handlingsprogram och åtgärdsplaner har ryggen fri oavsett om åtgärden haft någon effekt eller inte. På så sätt riskerar lagen att främja ökad administration snarare än ett effektivt arbete mot trakasserier och mobbning.

Det krävs en tydligare definition och utveckling av begreppet ”alla skäligen åtgärder”. I grunden måste finnas en kvalitetssäkring av skolans åtgärder och handlingsplaner mot trakasserier och kränkande behandling.

26. Kvalitetssäkra åtgärdsprogram, punkt 26 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kvalitetssäkra åtgärdsprogram. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub7 yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att ett system för att kvalitetssäkra skolors arbete mot mobbning och kränkningar skulle kunna genomföras i Sverige. Kunskaper finns utifrån de forskningsbaserade åtgärdsprogram som utvecklats och tillämpas i flera andra länder, med dokumenterat positiva effekter mot mobbning. Dessa kunskaper tillämpas dock inte i någon större utsträckning på svenska skolor.

27. Krav på skolor att arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram, punkt 27 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om krav på skolor att arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub7 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi vill ge Skolverket i uppdrag att vetenskapligt låta utvärdera program mot mobbning och kränkningar för att kvalitetssäkra dessa. Det skall åtföljas av krav på att alla skolor arbetar med denna typ av kvalitetscertifierade, effektiva åtgärdsprogram. Gör skolan inte det, eller underlåter att följa valt åtgärdsprogram, skall det vara en grund för skadestånd om elever far illa. Genom dessa åtgärder tydliggörs att skolan har ett ansvar. Det fastslår också tydligt *vilket* ansvar skolan har. Därmed skapas den nationella kvalitetsnorm för skolors arbete mot mobbning och kränkningar som nu saknas, såväl i dagsläget som i det förslag som presenteras i propositionen.

28. Forskningsbaserade åtgärdsprogram, punkt 28 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskningsbaserade åtgärdsprogram. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub233 yrkandena 8 och 13–15, 2004/05:Ub390 yrkande 19, 2005/06:Ub238 yrkande 21 och 2005/06:Ub260 yrkandena 1, 3–5 och 12.

Ställningstagande

I Sverige har det länge funnits en föreställning om att det räcker med att vilja väl för att bekämpa mobbning. Så är det inte. Engagemang är en nödvändig, men inte tillräcklig, förutsättning för ett fungerande arbete mot mobbning. Ett effektivt arbete kräver ett stort mått av kunskap. Skolan borde arbeta med forskningsbaserade, systematiska åtgärdsprogram som ger bevisad effekt mot mobbningen. Vetskapen om att det finns vägar att på ett par år halvera mobbningen – men som inte utnyttjas – gör politiken delansvarig för att mobbningen inte stoppas. Flera av de arbetssätt som förekommer på svenska skolor har mött kritik. Vissa arbetssätt bygger på att föräldrarna inte informeras om barnens situation eller sätt att agera mot andra. I modeller som bygger på medling mellan dem som utsätter och dem som utsätts för mobbning förstärks ojämna maktförhållanden mellan elever. Den som utsätts är i underläge från början och drabbas just därför att han eller hon befinner sig i underläge. Vid medling söks fel hos båda parter, både mobbaren och den som utsätts. Detta bidrar till att skuldbelägga offret, i stället för att tydliggöra att mobbning helt enkelt inte är acceptabelt. Det finns inga jämnstarka parter att medla mellan. Det finns bara ett beteende som måste upphöra. Den som blir mobbad skall inte behöva byta skola. Det sänder fel signaler och kan framstå som ett skuldbeläggande av den som drabbats.

Genom ett forskningsbaserat åtgärdsprogram kan den sociala miljön i skolan omstruktureras.

Det bör vara upp till varje skola att avgöra vilken metod och vilken form av kvalitetssäkrat åtgärdsprogram man vill använda, men den metod och det program som väljs måste ge forskningsmässigt dokumenterad effekt. Skolverket, eller i framtiden det nationella institutet för kvalitetsgranskning i skolan, bör ges i uppgift att forskningsmässigt låta utvärdera och kvalitetscertifiera arbetsmetoder för att förebygga och hindra mobb-

ning. Utifrån detta kan sedan skolor välja arbetsmetodik. Regeringens uppgift är att tillse att kunskap om de kvalitetscertifierade programmen via utbildningssatsningar sprids till Sveriges alla skolor.

Vi vill höja kvalitetskraven för skolans arbete mot kränkningar, mobbning och våld. Alla skolor skall arbeta med åtgärdsprogram mot mobbning som forskningsmässigt utvärderats och visats sig vara effektiva.

29. Skyldighet för skolor att upprätta åtgärdsplan, punkt 29 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skyldighet för skolor att upprätta åtgärdsplan. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub470 yrkande 11.

Ställningstagande

Det är allvarligt att många skolor saknar åtgärdsplaner för hur skolan skall agera när regler inte efterlevs. Liksom ett samhälle inte kan ha regler och lagar utan påföljd när någon bryter dem kan inte heller skolan ha regler utan sanktioner. Det är viktigt för vuxna att inse att det man i skolan kallar för mobbning kan ha helt andra benämningar om det sker utanför skolan.

En typ av sanktion som vi vill lyfta fram är att införa någon typ av samhällstjänst för skolungdomar. Det skulle kunna vara att reparera en skada som åsamkats, t.ex. en punktering på en annan elevs cykel eller att tvätta kläder som medvetet smutsats ner. Varje skola måste upprätta och upprätthålla sådana sanktioner så att eleverna vet vad som gäller. Varje skola skall ha en åtgärdsplan för hur man skall gå till väga när mobbning uppstår. Skolor som saknar arbetsplaner mot kränkande behandling skall åläggas sanktioner.

30. Lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning, punkt 30 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A370 yrkande 22.

Ställningstagande

Skolan har en viktig roll att som ett komplement till föräldrarna förmedla normer och värderingar. Det är viktigt att aktivt förmedla att den värdegrund som fastlagts i läroplanen har sitt ursprung i en etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Denna talar bl.a. om alla människors lika, okränkbara värde, syskonskap och ansvar för sin nästa. I värdegrunden finns också basen för att aktivt bekämpa varje tendens till mobbning. Kristdemokraterna menar att en nollvision mot mobbning måste införas. Alla barns rätt till en trygg skolgång och skolmiljö måste säkras. Den könsrelaterade mobbningen i form av könsord etc. som i dag är vanligt förekommande på skolgårdar är oacceptabel och kräver kraftfulla åtgärder. Varje skola bör ha en åtgärdsplan mot dessa och liknande företeelser.

31. Ansvarskontrakt, punkt 31 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ansvarskontrakt. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub470 yrkande 6.

Ställningstagande

Kristdemokraterna ser varje fall av mobbning som ett uttryck för brist på respekt för varje människas unika och okränkbara värde; det kan därför aldrig accepteras. Genom att involvera både elever, föräldrar och skolpersonal i kampen mot mobbning kan den bli framgångsrik. Ett ansvarskontrakt mellan dessa parter bör inrättas.

Kristdemokraterna har föreslagit att ett kontrakt mellan elever, föräldrar och skolpersonal skall upprättas för att på så sätt förtydliga skyldigheter och rättigheter mellan alla parter. Kontraktet skall tydligt visa hur varje part skall gå till väga för att upptäcka mobbning och hantera mobbning när den väl uppkommer. Kontraktet är viktigt bl.a. för att visa att ingen kan svära sig fri från detta ansvar. Vi tror också att det är ett sätt att öka engagemanget och delaktigheten inte minst från föräldrarnas sida.

32. Information till föräldrarna, punkt 32 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information till föräldrarna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 16, 2005/06:Ub7 yrkande 15, 2005/06:Ub260 yrkandena 13 och 18, 2005/06:Ub343 yrkande 37 och 2005/06:Ub344 yrkande 40.

Ställningstagande

En av de viktigaste åtgärderna är att informera föräldrar till barn som mobbar eller mobbas. Det är i dag ingen självklarhet. Det finns metoder mot mobbning som förespråkar att föräldrarna ”inte blandas in”. Det tycker vi är fel. Föräldrar har rätt att få veta hur deras barn har det i skolan, och de kan också bidra till en lösning av problemet.

För att föräldrarna skall kunna vara delaktiga och bli en tillgång måste samarbetet mellan hem och skola öka. Engagerade föräldrar ger bättre möjligheter att klara och uppskatta skolarbetet. För att detta skall bli möjligt måste föräldrar få mer information om arbetsinsatser och resultat. En självklar del i arbetet med normer och respekt för varandra är att föräldrarna hålls informerade om hur deras barn sköter sig. Olovlig frånvaro, skolk och mobbning skall alltid rapporteras direkt till föräldrarna.

33. Stöd till den som utsätts för mobbning, punkt 33 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stöd till den som utsätts för mobbning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 39 och 2005/06:Ub344 yrkande 42.

Ställningstagande

Det är mycket traumatiskt för ett barn att bli utsatt för kollektiva fördömanden. Sker det under lång tid, införlivas de andras negativa värderingar i den egna självbilden. Barn kan behöva stöd under lång tid efter det att

kränkningen upphört, för att bygga upp sin självkänsla igen. Detta arbete skall skolan göra i samarbete med eleven, elevens föräldrar och med professionell hjälp utifrån.

34. Dokumentation av elevs beteende, punkt 34 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om dokumentation av elevs beteende. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub470 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att en elevs icke önskvärda beteende skall dokumenteras och delges föräldrarna för att de på så sätt skall kunna följa framsteg, motgångar och utveckling under en längre tid.

35. Översyn av rektorers arbetsbelastning, punkt 35 (kd, c)

av Inger Davidson (kd) och Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om översyn av rektorers arbetsbelastning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub5 yrkande 4.

Ställningstagande

Den nya lagstiftningen innebär nytt merarbete för skolorna och framför allt den ytterst ansvariga, rektorn. Rektorernas situation är redan i dag ansträngd och utöver att ha det pedagogiska övergripande ansvaret har rektorerna också mycket administration på sitt bord. Nu kommer ytterligare en plan att arbeta med. Centerpartiet ifrågasätter inte att planen är motiverad men däremot vill vi förespråka en översyn av rektorernas arbetsbörda där man tar i beaktande vad som skulle kunna flyttas från rektorn till övrig administrativ personal.

36. Lärares och rektorers ansvar och befogenhet, punkt 36 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lärares och rektorers ansvar och befogenhet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub233 yrkandena 7 och 9, 2004/05:Ub306 yrkande 15, 2004/05:Ub470 yrkande 7, 2005/06:Ub4 yrkandena 3 och 4, 2005/06:Ub6 yrkande 5, 2005/06:Ub7 yrkandena 12 och 13, 2005/06:Ub238 yrkande 20, 2005/06:Ub260 yrkande 8, 2005/06:Ub343 yrkande 36 och 2005/06:Ub344 yrkande 39.

Ställningstagande

Det skall klart framgå av skollagen att skolpersonal är skyldig att förhindra mobbning samt att anmäla till rektor om en elev utsätts för mobbning eller våld i skolan. Samtidigt måste rektors ansvar bli klarare både vad gäller att förebygga mobbning och att vidta åtgärder mot mobbning. Detta kan leda till att åtgärder sätts in på ett tidigare stadium. Det skall vara skolledarens skyldighet att till de sociala myndigheterna, och när så är påkallat till polismyndigheten, anmäla denna typ av brott när andra åtgärder prövats utan framgång.

Vi anser att det nu liggande lagförslaget i stora delar är beroende av den nya skollagen. Det hade därför varit naturligt att låta dessa lagar gå hand i hand och läggas fram samtidigt.

Skolans ökade ansvar för att motverka alla former av kränkningar måste åtföljas av tydligare befogenheter t.ex. för att ingripa i en mobbningssituation. Det innebär t.ex. att lärares såväl rättighet som skyldighet att vidta sanktioner mot de elever som kränker andra elever skall lagfästas, att mobbare i en krissituation skall kunna stängas av för en kortare tid, att skolledaren skall ha befogenhet att vidta de åtgärder som krävs för att garantera en trygg skolmiljö osv.

Skollagen borde tvinga kommunerna att i sina skolplaner ha rutiner för polisanmälningar. Det borde vara en skyldighet för rektorn att polisanmäla våld och allvarliga kränkningar. Till allvarliga kränkningar kan även höra händelser som var och en för sig kan betraktas som mindre incidenter, men som upprepas och utgör en kedja av trakasserier.

Skollagen måste också tydligare formulera att det är rektorn som är ansvarig för att vidta åtgärder mot mobbning. Lärare och övrig skolpersonal måste ges en skyldighet att rapportera våld och kränkande behandling till rektor. Det är viktigt att förtydligandet av rektors ansvar åtföljs av större befogenheter för rektor att ingripa.

Vi föreslår följande förändringar i skollagen. Skolor skall i lag ges rätt att flytta eller, för viss tid, avstänga elever som mobbar eller begår brott. Skolor skall ges befogenhet att omhänderta knivar, andra vapen och störande föremål. Krav införs på att alla misstänkta brott som begås i skolan skall polisanmälas av skolan.

Vi föreslår att det införs tydliga kvalitetskrav på de mobbningsförebyggande åtgärdsprogram som skolorna använder sig av.

37. Skolpersonals skyldighet att rapportera mobbning till rektor, punkt 37 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skolpersonals skyldighet att rapportera mobbning till rektor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 11, 2004/05:Ub470 yrkande 14 och 2005/06:Ub535 yrkande 12.

Ställningstagande

Det skall klart framgå av skollagen att skolpersonal är skyldig att förhindra mobbning samt att anmäla till rektor om en elev utsätts för mobbning eller våld i skolan. Samtidigt måste rektors ansvar bli klarare både vad gäller att förebygga mobbning och att vidta åtgärder mot mobbning. Detta kan leda till att åtgärder sätts in på ett tidigare stadium. Det skall vara skollagens skyldighet att till de sociala myndigheterna, och när så är påkallat till polismyndigheten, anmäla denna typ av brott när andra åtgärder prövats utan framgång.

För att på ett tydligt sätt visa att mobbning är ett oacceptabelt beteende behövs sanktioner mot elever som utsätter andra elever för skada. Det är därför alarmerande att många elever upplever att lärarna ofta inte är uppmärksamma eller att de inte bryr sig om vad som händer ens i det egna klassrummet. Brist på tid och kunskap om problemets art kan vara orsaker men också känslan av otillräcklig tid och osäkerhet om vilka befogenheter man har vid ett ingripande.

Lärare och övrig skolpersonal måste ges en skyldighet att rapportera våld och kränkande behandling till rektor. Det är viktigt att förtydligandet av rektors ansvar åtföljs av större befogenheter för rektor att ingripa.

38. Skolans rätt att omhänderta vissa föremål, punkt 38 (m, fp)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skolans rätt att omhänderta vissa föremål. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub7 yrkande 17 och 2005/06:Ub260 yrkande 16.

Ställningstagande

Skolan har i dag inte generell rätt att öppna elevers skåp för att inspektera eller ta föremål som är olagliga, såsom droger eller vapen. Skolan har inte heller rätt att visitera elever. Skolan har inte rätt att beslagta t.ex. knivar. Endast extrema nödvärnssituationer ger undantag.

I det förstnämnda fallet går problemet att lösa med avtal om att skåp upplåts under förutsättning att de kan öppnas av skolan. I det andra fallet bör den nya skollagen förtydliga att skolan skall kunna omhänderta sådana föremål.

Vi noterar att regeringen inte har något förslag till ny skollag och att skolan därmed inte tillförs nya befogenheter.

39. Skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan, punkt 39 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub343 yrkande 45.

Ställningstagande

Folkpartiet vill att skolan skall finnas till i ett samspel med det övriga samhället och vara så öppen som möjligt. Det är positivt när skolans lokaler kan användas även för andra ändamål och att det anordnas aktiviteter där även andra än de som direkt berörs av undervisningen bjuds in. Men i vissa situationer kan en skola behöva stänga om sig. Det kan vara för att förhindra narkotikahandel eller andra uppgörelser på skolgårdarna. En skola måste därför ha rätt att förbjuda obehöriga att vistas på skolans område. Skolorna skall, om de bedömer att det är nödvändigt, kunna utesluta alla från skolans område utom dem som studerar eller arbetar vid skolan och elevernas vårdnadshavare.

Inte heller vårdnadshavare skall ha en absolut rätt att närvara i undervisningssituationer, om inte läraren har gett sitt medgivande. I de flesta fall är det naturligtvis ett stöd för läraren att föräldrar och andra närstående engagerar sig i barnens skolgång. Det motsatta problemet, att skolor ibland har svårt att locka föräldrar att komma på föräldramöten och utvecklingsamtal, är nog vanligare. Men i sällsynta fall kan det också uppstå konflikter mellan föräldrar och lärare, eller föräldrar emellan, som blir störande för eleverna när de utspelar sig i klassrummet.

40. Anmälan till polis och sociala myndigheter, punkt 40 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om anmälan till polis och sociala myndigheter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub233 yrkande 10, 2004/05:Ub306 yrkande 10, 2005/06:Ub7 yrkande 16, 2005/06:Ub260 yrkande 20, 2005/06:Ub426 yrkande 43 och 2005/06:Ub535 yrkande 11.

Ställningstagande

Många av de saker som kallas mobbning i skolans värld är brott, enligt svensk lag. Misshandel, olaga hot och förtal är några exempel. Gemensamt för dessa är att de skall polisanmälas. Acceptansen för att skolan anmäler våldsbrott till polisen har ökat. Det sker i allt större utsträckning, men inte alltid. Barn som utsätts för våld och brott i skolan och själva får polisanmäla detta sviks. I dag finns ingen skyldighet för skolan att anmäla brott begångna i skolan, och det föreslås inte heller i propositionen. Vi föresprå-

kar dock att en anmälningsplikt för våld i skolan införs. Den nya skollagen bör också förtydliga skolans rätt att omhänderta olagliga föremål, såsom knivar och andra vapen.

Skollagen borde tvinga kommunerna att i sina skolplaner ha rutiner för polisanmälningar. Det borde vara en skyldighet för rektorn att polisanmäla våld och allvarliga kränkningar. Till allvarliga kränkningar kan även höra händelser som var och en för sig kan betraktas som mindre incidenter men som upprepas och utgör en kedja av trakasserier.

Det skall klart framgå av skollagen att skolpersonal är skyldig att förhindra mobbning samt att anmäla till rektor om en elev utsätts för mobbning eller våld i skolan. Samtidigt måste rektors ansvar bli klarare både vad gäller att förebygga mobbning och att vidta åtgärder mot mobbning. Detta kan leda till att åtgärder sätts in på ett tidigare stadium. Det skall vara skolledarens skyldighet att till de sociala myndigheterna, och när så är påkallat till polismyndigheten, anmäla denna typ av brott när andra åtgärder prövats utan framgång.

Självklart skall all skolpersonal ha ett ansvar för att förhindra mobbning och våld i skolan. Det skall framgå av skollagen att lärare och övrig personal som upptäcker mobbning ges skyldighet att rapportera till rektor för åtgärder, och även eleverna har ett ansvar att rapportera mobbning. Information måste också delges föräldrarna när barnen berörs av mobbning i skolan. När det sker ett våldsbrott i skolan måste skolan anmäla detta.

41. Tvångsförflyttning av elev som mobbar, punkt 41 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tvångsförflyttning av elev som mobbar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 12, 2004/05:Ub470 yrkande 8, 2005/06:Ub7 yrkande 14, 2005/06:Ub260 yrkande 15, 2005/06:Ub344 yrkande 41 och 2005/06:Ub535 yrkande 14, bifaller delvis motion 2005/06:Ub444 yrkande 3 och avslår motion 2004/05:Ub362 yrkande 2.

Ställningstagande

Osäkerheten bland lärare och rektorer om vad som är möjligt att göra inom ramen för skolans befogenheter är stor. Dagens osäkerhet får inte föras vidare in i den nya skollagen.

Skolplikten ålägger grundskoleelever att vara i skolan. Den hindrar också avstängning av elever. De får i stället ges undervisning i annan ordning, om de inte kan vara i skolan. Akut måste det vara möjligt att hålla en elev borta från skolan. Det kan vara fråga om övergångstid innan undervisning i annan ordning kan ordnas, eller då en infekterad situation riskerar att gå över styr. Det bör när andra lösningar inte finns vara möjligt att låta en elev byta skola även mot dennes vilja, liksom att låta en elev läsa i särskild grupp skild från andra elever.

Mobbande elever skall kunna tvingas byta skola. Den som är mobbad skall inte kunna tvingas byta skola.

Vi anser att elever som gjort sig skyldiga till grova kränkningar eller våld måste kunna flyttas från den skola där offret går. I dag finns på grundskolan bara möjligheten att visa ut en elev från klassrummet under ett undervisningspass. Det är vanligt vid mobbning att den som utsatts inte klarar av att gå tillbaka till skolan. En elev som utsatts för allvarliga kränkningar är under oerhört stor psykisk press även efter det att kränkningarna upphört.

Det finns tillfällen när en mobbningsituation drabbar de mobbade på ett så allvarligt sätt att drastiska åtgärder måste vidtas. Av den anledningen anser vi att mobbare skall kunna förflyttas från skolan. Ofta förekommer grupstryck som mobbaren behöver komma bort ifrån. En omplacering kan leda till att den mobbade eleven får en möjlighet att ändra sitt beteende. Många gånger är det även en grupp av elever som utsätter andra för mobbning. Genom att förflytta "ledaren" och splittra gruppen kan mobbningen i vissa fall helt upphöra, varför även splittring av grupper skall kunna användas som metod. Syftet är att ge både mobbare och mobbad en nystart. Dock måste varje omplacering ses som en nödgärd när andra insatser misslyckats.

42. Stöd till flyttad elev, punkt 42 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stöd till flyttad elev. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 13, 2005/06:Ub343 yrkande 40 och 2005/06:Ub344 yrkande 43.

Ställningstagande

Naturligtvis skall mobbaren få stöd för att kunna komma ur sitt destruktiva beteende och garanteras bra undervisning, även om han eller hon flyttas från sin skola. Det är angeläget att arbeta på lång sikt med att lösa problemet, i samarbete med eleven, elevens föräldrar och med professionell hjälp utifrån.

43. Avstängning av elev i grundskolan, punkt 43 (m, fp)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avstängning av elev i grundskolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub260 yrkande 14.

Ställningstagande

Osäkerheten bland lärare och rektorer om vad som är möjligt att göra inom ramen för skolans befogenheter är stor. Dagens osäkerhet får inte föras vidare in i den nya skollagen.

Skolplikten ålägger grundskoleelever att vara i skolan. Den hindrar också avstängning av elever. De får i stället ges undervisning i annan ordning, om de inte kan vara i skolan. Akut måste det vara möjligt att hålla en elev borta från skolan. Det kan vara fråga om övergångstid innan undervisning i annan ordning kan ordnas, eller då en infekterad situation riskerar att gå över styr. Det bör när andra lösningar inte finns vara möjligt att låta en elev byta skola även mot dennes vilja, liksom att låta en elev läsa i särskild grupp skild från andra elever.

44. Verktyg för att skapa en trygg arbetsmiljö i gymnasieskolan, punkt 44 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om verktyg för att skapa en trygg arbetsmiljö i gymnasieskolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub343 yrkande 38.

Ställningstagande

Lärarna måste få de verktyg som krävs för att skapa en trygg arbetsmiljö. Alla skolor skall ha tydliga ordningsregler som är väl förankrade hos elever, lärare och föräldrar. Förebyggande åtgärder som en välfungerande elevvård bestående av skolkuratorer, psykologer och skolsköterskor skall finnas på alla skolor. Skollagen skall tydligt ange att lärare har rätt att beslagta störande föremål och att avvisa störande elever från lektionen. Skolan skall kunna besluta om kvarsittning, skriftlig varning, föräldrasamtal och som sista utväg tillfällig avstängning eller relegering. Allvarliga brott i skolan skall alltid polisanmälas.

45. Tillgänglighet för funktionshindrade, punkt 45 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillgänglighet för funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 51 och 2005/06:Ub344 yrkande 63.

Ställningstagande

De flesta funktionshindrade får en bra utbildning, men kommunerna måste erbjuda alla funktionshindrade en fullt tillgänglig skola. Folkpartiet vill göra det svårare för skolhuvudmän att strunta i tillgängligheten. Kommuner som inte gör vad de skall för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig undervisningen skall tvingas att betala böter.

46. Skadeståndsansvar vid mobbning, punkt 46 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skadeståndsansvar vid mobbning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 6, 2004/05:Ub343 yrkande 4,

2004/05:Ub362 yrkande 1, 2004/05:Ub477 yrkande 27, 2005/06:Ub7 yrkande 7 och 2005/06:Ub260 yrkande 7 och bifaller delvis motion 2005/06:Ub553.

Ställningstagande

Vi är för ökade möjligheter till skadestånd för elever när skolan underlåter att agera, eller bidrar till elevers utsatthet. Men eftersom regeringen inte slår fast vilka kvalitetskrav som skall gälla för skolans agerande blir resonemanget om skadestånd missriktat. Bevisbördan läggs på skolan, men det slås inte fast någon kvalitetsnorm för skolans arbete att jämföra insatserna med. Det krävs bara att skolan gör någonting, sedan blir resten en fråga för rättslig prövning. I lag eller förarbeten måste det förtydligas vilka krav samhället ställer på skolans arbete för att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning.

Redan domstolsprövningen av det uppmärksammade Grumsfallet för några år sedan visade att det saknas en nationell kvalitetsnorm att jämföra skolans insatser med, i det enskilda fallet. Hovrätten menade att ”det inte finns, och inte heller har funnits, någon helt enhetlig modell för arbete mot mobbning”. Därför finns det ingenting att jämföra skolans agerande med.

I dag är närmast varje insats skolan gör tillräcklig, i juridisk mening. I framtiden blir det i stället oklart vilka insatser som i juridisk mening är tillräckliga. Regeringen har inte presenterat en lösning på det juridiska problemet – det flyttas bara.

Ett viktigt syfte med propositionens förslag till ny diskrimineringslag är att minska förekomsten av mobbning i skolan. Lagen inkluderar därför fall av kränkande behandling som inte är relaterade till diskrimineringsgrunderna. Genom att införa omvänd bevisbördas skall en elev som har utsatts för kränkande beteende lättare kunna erhålla skadestånd från huvudmannen, enligt propositionen. Frågan är hur en skola skall kunna visa att den ”gjort allt” för att hindra mobbning och trakasserier av en enskild elev när varken regeringen eller lagstiftaren har någon uppfattning om vad som bör göras.

47. Försäkringslösning, punkt 47 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om försäkringslösning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub306 yrkande 7, 2005/06:Ub343 yrkande 41 och 2005/06:Ub344 yrkande 44 och bifaller delvis motion 2004/05:Ju332 yrkande 7.

Ställningstagande

Kommunen är skyldig att förhindra att mobbning inträffar. I en del fall är det uppenbart att kommunen inte gjort allt den kunnat för att stoppa mobbningen. Ändå har ingen mobbad blivit tilldömd skadestånd. Folkpartiet vill underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.

Ett bra sätt att hantera skadestandsfrågan kan vara att den som driver skolor skall betala en obligatorisk försäkring för att kunna ge skadestånd till elever som fallit offer för kränkande behandling. Eleverna kan i första hand vända sig till det aktuella försäkringsbolaget och i andra hand få sin talan prövad av en nämnd som är knuten till försäkringen. Fördelen med detta är att eleven slipper en uppslitande rättsprocess – som dessutom kan sluta med att eleven får betala rättegångskostnaderna. Det skulle därför vara värdefullt att utreda om en försäkringslösning skulle vara en bra lösning för de fall som inte kan drivas i domstol.

48. Sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner, punkt 48 (m, kd, c)

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub470 yrkande 12 och 2005/06:Ub535 yrkande 13.

Ställningstagande

Varje skola skall ha en åtgärdsplan för hur man skall gå till väga när mobbning uppstår. Skolor som saknar arbetsplaner mot kränkande behandling skall åläggas sanktioner.

Det måste finnas tydliga sanktioner mot de skolor som underlåtit att ta fram arbetsplaner mot mobbning. Dessa arbetsplaner är ett viktigt verktyg för att minska mobbningen på skolorna.

49. Tillsyn, punkt 49 (fp)

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillsyn. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: Ub306 yrkandena 5 och 8, 2005/06:Ub343 yrkande 42 och 2005/06:Ub344 yrkande 45 och bifaller delvis motion 2004/05:Ub496 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är Skolverket som ansvarar för tillsynen av att skolorna sköter sitt arbete mot mobbning som de skall. Anmälningarna om kränkande behandling till Skolverket har ökat stadigt de senaste åren. Skolverket borde också på eget initiativ undersöka hur kommunerna sköter arbetet mot mobbning. Folkpartiet anser att mycket vore vunnet om ytterligare steg togs i denna riktning och vill därför att tillsynen läggs över på en nationell skolinspektion, som är fristående från Skolverket. Den nationella skolinspektionen skall koncentrera sina resurser på tillsyn och utvärdering av skolor. På skolor som inte sköter sitt uppdrag skall skolledningen kunna bytas ut. I dag kan Skolverket stänga en fristående skola men inte göra något åt en kommunal skola som inte fungerar.

50. Preskription, punkt 50 (c)

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om preskription. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: Ub5 yrkande 7.

Ställningstagande

Regeringen föreslår en preskriptionstid på två år för skadeståndskrav som grundar sig på diskriminering som inte är trakasserier och repressalier. Centerpartiet håller med Justitieombudsmannens (JO) remissyttrande om att det måste finnas en borte tidsgräns för talerätten även när det gäller sådana trakasserier som inte har diskriminerande inslag. Likaså anser Centerpartiet att Stockholms universitet har rätt i den kritik som man framför,

nämligen att preskriptionstiden bör sättas till tre år, vilket motsvarar ett "stadium" i skolan. Vad som ovan anförs om förändringar för preskription bör ges regeringen till känna.

51. Utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning, punkt 53 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub233 yrkande 12, 2004/05:Ub470 yrkande 10 och 2005/06:Ub260 yrkande 2, bifaller delvis motion 2004/05:Ub343 yrkande 1 och avslår motion 2005/06:Ub354 yrkande 5.

Ställningstagande

Undersökningar visar att lärare ofta har dålig kännedom om mobbningens omfattning på den egna skolan, vilket till viss del kan bero på bristfällig kunskap om hur mobbning yttrar sig. Därför måste kunskapen om orsaker till mobbning och hur den kan förebyggas och åtgärdas öka. Kunskapen om mobbning bland skolpersonalen är för dålig samtidigt som lärare tvingats ta ett större ansvar för att förhindra den. Exempelvis har inte mobbning och konflikthantering ingått som obligatoriskt moment i lärarutbildningen. Det gör den i flera andra länder och borde också göra så i Sverige. De få forskningsprojekt som genomförts är mycket bristfälligt utvärderade, varför mycket kunskap saknas. Brist på kunskap leder lätt till passivitet eftersom personalen inte vet hur den skall agera. Därför anser vi att genomförda forskningsprojekt skall sammanställas och utvärderas som en hjälp för skolor att välja metod.

52. Utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning, punkt 53 (v) av Lennart Gustavsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utvärdering av arbetsmetoder mot mobbning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub354 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05:Ub233 yrkande 12, 2004/05:Ub343 yrkande 1, 2004/05:Ub470 yrkande 10 och 2005/06:Ub260 yrkande 2.

Ställningstagande

Skolan är inte avskild från samhället i övrigt. Men skolan kan genom arbetsmiljö och verksamhet i övrigt välja att främja eller att motverka god hälsa. Det finns en tendens att negligera det faktum att skolan är elevernas fysiska och psykiska arbetsmiljö. Om en arbetstagare är borta mycket från arbetet kommer ofta brister i arbetsmiljön upp till diskussion, både den fysiska som ljus, ljudnivå, arbetsplatsens utformning och arbetsbelastning och psykosociala som stress, kamratrelationer och inflytande, eller snarare brist på inflytande. När det gäller barns och ungas situation tycks det inte ens självklart att man har tillgång till toaletter som kan användas utan risk att bli störd eller utsatt för kränkande behandling eller att arbetsplatsen är så dåligt utformad att den ger ryggsbesvär. Det måste bli en viktig del av det förebyggande arbetet att Skolverket får i uppdrag att kartlägga var i skolmiljön kränkande handlingar sker och minska möjligheterna till detta.

53. Skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier, punkt 54 (fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ub477 yrkande 23 och 2005/06:Ub535 yrkande 9.

Ställningstagande

I jämställdhetslagen – som gäller i arbetslivet – definieras sexuella trakasserier som ”ovälkommet uppträdande grundat på kön”. Enligt eleverna reagerar lärarna i väldigt få fall på sexuella trakasserier mellan ungdomar.

Regeringen bör ge i uppdrag åt Skolverket att förse skolorna med både ett regelverk gällande skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier och en handlingsplan för förebyggande verksamhet.

Kränkningar i form av sexuella anspelningar har blivit allt vanligare i klassrum och på skolgårdar. Enligt Skolverkets senaste siffror har mer än var fjärde elev utsatts för verbala sexuella kränkningar, flickor och elever med invandrabakgrund är mest utsatta. Det är viktigt att vuxenvärlden säger ifrån och inte låter sig avtrubbas. Sexuella trakasserier och glåpord får aldrig bli något normalt och accepterat utan måste alltid mötas av kraftfulla reaktioner. Skolornas arbete mot sexuella trakasserier skall redovisas i skolornas kvalitetsredovisningar.

Särskilt yttrande

Diskriminering på grund av könsidentitet, punkt 8 (v)

Lennart Gustavsson (v) anför:

Den nya lagen har till syfte att främja barns och elevers lika rättigheter i de verksamheter som omfattas av skollagen (1985:1100). Lagen skall motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och omfatta både förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, grund- och gymnasieskolan samt vuxenutbildningen. Diskrimineringslagstiftningen skall även inbegripa elever som mobbas eller kränks av andra elever eller av skolans personal.

Vi tycker att det är glädjande att sexuell läggning blir grund för diskriminering i den nya lagen, men anser att förbudet även borde omfatta diskriminering på grund av könsidentitet. Om man skrev in ett sådant förbud skulle även ”transpersoner” skyddas mot kränkande behandling, där grunden för själva kränkningen är att personens beteende skiljer sig från omgivningens föreställningar om det biologiska könets koppling till identitet. Det kan också gälla individer som av omgivningen uppfattas ha eller ge uttryck för en avvikande könsidentitet som, tidvis eller varaktigt, skiljer sig från normen för det vid födelsen registrerade könet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:38 Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever,
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering,
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen,
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Följdmotioner

2005/06:Ub4 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa kraven så att en likabehandlingsplan skall innehålla en vetenskapligt framtagna och av Skolverket godkänd antimobbningsplan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans skyldighet att utreda mobbning där skolans elever är inblandade även då handlingarna skett utanför skoltid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa skrivningen om vad skolan och lärarna får och skall vidta för åtgärder när en elev känner sig trakasserad eller kränkt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny skollag med tydliga skrivningar om skolans och lärarnas befogenheter för att skapa trygghet och arbetsro.

2005/06:Ub5 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur den nuvarande diskrimineringslagstiftningen skulle kunna breddas och vidgas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en diskrimineringslagstiftning som gäller alla männi-
skor i Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en sammanslagning av de olika ombudsmännen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en översyn av rektorernas arbetsbelastning.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med för-
slag på en mer lättbegriplig och klar definition för skolorna att
arbeta efter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att konflikthantering bör vara en grundläggande del
av det förebyggande arbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om förändringar för preskription.

2005/06:Ub6 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om likabehandlingsplanen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om konflikthantering och annat förebyggande arbete för
att förhindra diskriminering eller kränkande behandling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att värdegrundsarbetet skall ingå i skolans kvalitets-
redovisning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den nu föreslagna diskrimineringslagen för barn
och elever borde ha samordnats med den nya skollagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om utökade möjligheter för skolan att ingripa vid t.ex.
mobbningsituationer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett förtydligande av begreppet ”alla skäligen åtgär-
der” för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att diskrimineringsgrunderna i lagen bör överens-
stämma med de internationella konventioner som Sverige underteck-
nat.

2005/06:Ub7 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om förbud mot diskri-
minering och annan kränkande behandling av barn och elever.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i sekretess-
lagen (1980:100).

3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samlad lagstiftning mot diskriminering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam ombudsman mot diskriminering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadestånd till elever då skolan underlåter att ta ansvar när en elev kränks.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitativa krav på skolans arbete med att förebygga, upptäcka och hindra mobbning, våld och kränkande beteende.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetssäkra åtgärdsprogram mot mobbning och kränkningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på att alla skolor skall arbeta med kvalitetscertifierade åtgärdsprogram mot mobbning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erbjuda alla skolor utbildning i hur kränkande beteende, mobbning och våld förebyggs, upptäcks och bemöts.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra lärares och rektorers ansvar och befogenheter för att åstadkomma en trygg och säker skolmiljö.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler verktyg till skolan för att åstadkomma en trygg och säker skolmiljö.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en elev som mobbar skall kunna tvingas byta skola.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrar skall informeras när barnen berörs av mobbning i skolan.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anmälningsplikt när våld och andra brott förekommer i skolan.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtydliga skolans rätt att omhänderta olagliga föremål.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Ju332 av Gustav Fridolin (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skadeståndsansvar för mobbning.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i den fortsatta beredningen av Skolansvarsutredningen Skolans ansvar för kränkning av elever, SOU 2004:50, skall inkludera könsidentitet.

2004/05:Ub229 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell samling mot mobbning och våld.

2004/05:Ub233 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtydliga skolans ansvar för att stävja mobbning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans åtgärder för att hjälpa mobbade, respektive förhindra mobbare från att fortsätta kränka.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa tydliga roller för skolpersonalen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att våldsbrott som begås i skolan skall anmälas av skolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket bör ges i uppgift att forskningsmässigt låta utvärdera och kvalitetscertifiera arbetsmetoder för att förebygga och hindra mobbning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolornas möjligheter att välja åtgärdsprogram mot mobbning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett grundläggande kvalitetskrav är att alla skolor använder åtgärdsprogram mot mobbning som ger en dokumenterad effekt.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskap om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning via utbildningssatsningar skall spridas till landets alla skolor.

2004/05:Ub275 av Sofia Larsen m.fl. (c):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en lagstiftning för elever i grund- och gymnasieskolan som liknar den för arbetstagare och vuxna gällande trakasserier och diskriminering.

2004/05:Ub306 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Skolverket skall kunna vidta sanktioner mot kommuner som saknar antimobbingsplaner eller inte vidtar tillräckliga åtgärder mot mobbning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rättslig översyn för att underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om en försäkringslösning skulle vara en bra lösning för de fall av kränkningar som inte kan drivas i domstol.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skärpt statlig tillsyn av hur kommuner och fristående skolor sköter mobbningsarbetet.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring av skollagen så att kommuner åläggs att polisanmäla elever som utövar våld eller allvarligt kränker andra.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att lärare skall vara skyldiga att rapportera all kränkande behandling till rektorn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att grundskoleförordningen skall ändras så att det står klart att det är möjligt att tvångsflytta en elev från skolan om han eller hon kränker andra.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skolans skyldighet att erbjuda alternativ undervisning för de elever som flyttas från sin skola.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om främjande av jämställdhet och om att en lag skall införas mot sexuella trakasserier av elever.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolan bör ges tillräckliga lagliga befogenheter för att motverka mobbning.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrarna skall informeras om deras barn mobbas eller mobbar.

2004/05:Ub315 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om konflikthantering i skolan genom elevmedling.

2004/05:Ub343 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Skolverket får i uppdrag att göra en översyn av skolornas handlingsplaner avseende trakasserier och mobbning.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av skollagen så att elever alltid är delaktiga i arbetet med att förebygga mobbning och ta fram handlingsplaner mot mobbning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att föra in mobbning i brottsbalken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att elevers möjligheter att utkräva skadestånd av huvudman som ej vidtagit tillräckliga åtgärder mot mobbning stärks.

2004/05:Ub362 av Birgitta Carlsson m.fl. (c, m, fp, kd, v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny bestämmelse om större och tydligare ansvar för kommunen vid mobbning av elever bör införas så att barnet har möjlighet att få ekonomisk upprättelse när kommunen inte lyckats stoppa mobbning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabba och verkningsfulla resurser för att den som mobbar skall bryta sitt beteende.

2004/05:Ub390 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans insatser mot mobbning.
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om vad i motionen anförs om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning.

2004/05:Ub470 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen utarbetar en nationell nollvision att användas i arbetet för att motverka mobbning i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett aktivt integrationsarbete som möjlighet att minska mobbning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarskontrakt mellan elever, föräldrar och skolpersonal.

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av skollagen så att den tydligare framhåller ansvarsförhållandena vid mobbning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att förflytta elever som mobbar samt att splittra grupper.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvärdera utförda forskningsprojekt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyldighet för skolor att upprätta åtgärdsplaner för hur man skall gå till väga när mobbning uppstår.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner mot mobbning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dokumentera en elevs icke önskvärda beteenden.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolpersonalens skyldighet att rapportera mobbningsfall till rektor.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information om våldets konsekvenser.

2004/05:Ub477 av Sofia Larsen m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör ge i uppdrag åt Skolverket att förse skolorna med både ett regelverk gällande skolornas skyldighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier och en handlingsplan för förebyggande verksamhet.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en nolltolerans mot våld och mobbning.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla skolor har en plan för hur de skall komma till rätta med mobbning och våld och varje läsår utvärdera det lokala arbetet mot mobbning i respektive skola.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kommunernas skadeståndsskyldighet vid mobbning.

2004/05:Ub496 av Anneli Särnblad och Kurt Kvarnström (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga ytterligare resurser till elevråden.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket bör intensifiera sin tillsyn för att säkerställa att kommunerna inför minimikrav för skolornas handlingsplaner för ett gott socialt klimat och mot mobbning och övervakar hur de verkställs.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju422 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra den verksamhet som killprojekt som t.ex. Normal och Sharaf-hjältar genomför i Sverige.

2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftning mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan.

2005/06:L341 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell kampanj för nolltolerans mot språkvåld.

2005/06:L375 av Lars Ohly m.fl. (v):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i skolan även skall omfatta diskriminering på grund av könsidentitet.

2005/06:Ub238 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkra trygghet och studiero i skolan.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpta kvalitetskrav på skolornas mobbningsförebyggande arbete.

2005/06:Ub260 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetskraven på skolans arbete mot kränkande beteende, mobbning och våld bör skärpas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Skolverket bör ges i uppgift att forskningsmäs-
sigt låta utvärdera och kvalitetscertifiera arbetsmetoder för att
förebygga och hindra mobbning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om skolornas möjligheter att välja åtgärdsprogram mot
mobbning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ett grundläggande kvalitetskrav är att alla skolor
använder kvalitetscertifierade åtgärdsprogram mot mobbning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kunskap om forskningsbaserade åtgärdsprogram
mot mobbning via utbildningssatsningar skall spridas till landets
alla skolor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att landets skolor och lärare bör erbjudas utbildning
om hur kränkande beteende, mobbning och våld förebyggs, upp-
täcks och bemöts.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att möjlighet till skadestånd bör finnas för elever då
skolan genom passivitet vid kännedom om problem, eller aktiv med-
verkan från skolans vuxna, underlåter att ta ansvar när en elev kränks.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den nya skollagen måste vara tydlig om vilka
åtgärder lärare och rektorer har rätt och skyldighet att vidta för att
upprätthålla trygghet och arbetsro.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att uppföljningar om åtgärdsprogramms effektivitet
bör grundas på hur förekomsten av mobbning påverkas, inte på hur
nöjda vuxna är med projektet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att föräldrar skall informeras när barnen berörs av
mobbning i skolan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att det akut skall kunna vara möjligt att hålla en
elev borta från grundskolan i avvaktan på att annan undervisnings-
lösning tas fram.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den som är mobbad inte skall kunna tvingas byta
skola, men att den som mobbar andra skall kunna tvingas att göra
det.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att skolan skall kunna omhänderta knivar och andra
vapen och överlämna dessa till polisen.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrarnas ansvar för barnens uppfostran.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att våldsbrott som begås i skolan skall anmälas av skolan.

2005/06:Ub261 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskild diskrimineringslagstiftning för utbildningsväsendet.

2005/06:Ub291 av Annika Qarlssoon och Kenneth Johansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en nationell kampanj för nolltolerans mot språkvåld.

2005/06:Ub308 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell samling mot mobbning och våld.

2005/06:Ub315 av Tina Acketoft m.fl. (fp, m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot sexuella trakasserier i skolan.

2005/06:Ub343 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mobbning inte skall bagatelliseras för att den sker inom skolans område.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje skola skall ha en antimobbningsplan.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skollagen måste bli tydligare när det gäller lärarnas, skolans och kommunens ansvar vid mobbning.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information till föräldrarna vid mobbning.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att stänga av en mobbare.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till den som utsätts för mobbning.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskiljande av och stöd till den som utsatt andra elever för kränkningar, för att eleven senare skall kunna delta i undervisningen.

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ekonomisk ersättning till offer för mobbning då
skolan inte vidtagit tillräckliga åtgärder.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en nationell skolinspektion bör följa upp skolor-
nas arbete med mobbning.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om sexuella trakasserier i skolan.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om samarbete mellan skola, polis och sociala myndighe-
ter.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kommuner som inte uppfyller kraven om tillgäng-
lighet för funktionshindrade skall kunna bötfällas.

2005/06:Ub344 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att mobbning inte skall bagatelliseras för att den
sker inom skolans område.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att varje skola skall ha en antimobbningsplan.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att skollagen måste bli tydligare när det gäller
lärarnas, skolans och kommunens ansvar vid mobbning.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om information till föräldrarna vid mobbning.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att möjligheten att flytta en mobbare till en annan
skola måste finnas.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om stöd till den som utsätts för mobbning.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om avskiljande av och stöd till den som utsatt andra
elever för kränkningar.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ekonomisk ersättning till offer för mobbning då
skolan inte vidtagit tillräckliga åtgärder.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en nationell skolinspektion bör följa upp skolor-
nas arbete med mobbning.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om sexuella trakasserier i skolan.

47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter.
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kommuner som inte uppfyller kraven om tillgänglighet för funktionshindrade skall kunna bötfällas.

2005/06:Ub354 av Lars Ohly m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att uppdra åt Skolverket att kartlägga var i skolmiljön kränkande handlingar sker och lämna förslag på hur miljön skall utformas för att minimera risken att utsättas för kränkande handlingar.

2005/06:Ub426 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att när det sker ett våldsbrott i skolan måste skolan anmäla detta.

2005/06:Ub444 av Mikael Oscarsson (kd):

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en ändring i lagen så att kommuner skall kunna omplacera elever mellan olika skolor i enlighet med vad som anføres i motionen.

2005/06:Ub522 av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder för att få bukt med mobbning av barn.

2005/06:Ub535 av Inger Davidson m.fl. (kd):

8. Riksdagen begär att regeringen utarbetar en nationell nollvision att användas i arbetet för att motverka mobbning.
9. Riksdagen begär att regeringen ger Skolverket i uppdrag att utfärda föreskrifter om skolornas skyldigheter att redovisa sitt arbete mot sexuella trakasserier i sina kvalitetsredovisningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om så kallad nollning.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av skollagen så att den tydligare framhåller ansvarsförhållandena vid mobbning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skolpersonalens skyldighet att rapportera mobbningsfall till rektor.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om sanktioner mot skolor som saknar arbetsplaner mot mobbning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om möjligheten att förflytta elever som mobbar samt att splittra grupper.

2005/06:Ub553 av Monica Green och Siw Wittgren-Ahl (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att ge elever som utsatts för mobbning upprättelse och rehabilitering.

2005/06:A370 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning inom skolan.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****1 Förslag till lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever**

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens ändamål och tillämpningsområde

1 § Denna lag har till ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter samt att motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen har också till ändamål att motverka annan kränkande behandling.

Denna lag tillämpas på utbildning och annan verksamhet som avses i skollagen (1985:1100).

Definitioner

2 § I denna lag avses med

elev: den som utbildas eller söker utbildning enligt skollagen (1985:1100),

barn: den som deltar i eller söker till förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg enligt skollagen,

personal: anställda och uppdragstagare i utbildning och annan verksamhet,

etnisk tillhörighet: att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, ras eller hudfärg,

sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning,

funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå,

trakasserier: ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, och som

1. har samband med

– etnisk tillhörighet (etniska trakasserier),

¹ Jfr rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (EGT L 180, 19.7.2000, s. 22, Celex 32000L0043), rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16, Celex 32000L0078; rättelse av rubriken EGT L 2, 5.1.2001, s. 42, Celex 32000L0078R/01/) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor, EGT L 269, 5.10.2002, s.15, (Celex 32002L0073).

- religion eller annan trosuppfattning (trakasserier på grund av religion eller annan trosuppfattning),
 - sexuell läggning (trakasserier på grund av sexuell läggning),
 - funktionshinder (trakasserier på grund av funktionshinder),
 - kön (trakasserier på grund av kön), eller
2. är av sexuell natur (sexuella trakasserier),
annan kränkande behandling: ett uppträdande som annars kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Ansvar för anställda och uppdragstagare

3 § Huvudmannen för sådan verksamhet som avses i 1 § andra stycket ansvarar för att anställda och uppdragstagare i denna verksamhet följer de skyldigheter som anges i denna lag när de handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Tvingande bestämmelser

4 § Avtalsvillkor som inskränker skyldigheter enligt denna lag är utan verkan.

Aktiva åtgärder

Målinriktat arbete

5 § Huvudmannen för verksamheten skall se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja de ändamål som anges i 1 § första stycket. Särskilda föreskrifter om detta finns i 6–8 §§.

Likabehandlingsplan

6 § Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer skall se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över.

Skyldighet att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling

7 § Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer skall vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling.

Skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling

8 § Om huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får kännedom om att ett barn eller en elev i verksamheten anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling i samband med att verksamheten genomförs, skall huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Förbud mot diskriminering

Direkt diskriminering

9 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte missgynna ett barn eller en elev genom att behandla barnet eller eleven sämre än denne företrädare för verksamheten behandlar, har behandlat eller skulle ha behandlat något annat barn eller någon annan elev i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Indirekt diskriminering

10 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte missgynna ett barn eller en elev genom att tillämpa en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som i praktiken särskilt missgynnar barn eller elever med visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller visst funktionshinder. Detta gäller dock inte om bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet kan motiveras av ett berättigat mål och medlen är lämpliga och nödvändiga för att uppnå målet.

Trakasserier

11 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för trakasserier.

Instruktioner att diskriminera

12 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte lämna order eller instruktioner om diskriminering av ett barn eller en elev i sin verksamhet enligt 9–11 §§.

Förbud mot annan kränkande behandling

13 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för annan kränkande behandling.

Förbud mot repressalier

14 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven har anmält eller påtalat att någon i verksamheten handlat i strid med denna lag eller på grund av att barnet eller eleven har medverkat i en utredning enligt denna lag.

Skadestånd

15 § Om huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal åsidosätter sina skyldigheter enligt 6–14 §§, skall huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för kränkning, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid diskriminering eller repressalier utgår dock inte, om kränkningen är ringa.

Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort.

Tillsyn

16 § Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen och Statens skolverk skall inom sina respektive ansvarsområden se till att denna lag följs.

Huvudmannen för verksamheten eller rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion är skyldig att på uppmaning av en ombudsman eller av Statens skolverk lämna de uppgifter om förhållandena i verksamheten som kan vara av betydelse för tillsynen.

Rättegången

17 § Mål om skadestånd enligt denna lag skall handläggas enligt vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om rättegången i tvistemål där förlikning om saken är tillåten.

I sådana mål kan det dock förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad, om den part som har förlorat målet hade skäligen anledning att få tvisten prövad.

Bevisbörda

18 § Om ett barn eller en elev som anser sig ha blivit diskriminerad enligt 9–12 §§, utsatt för annan kränkande behandling enligt 13 § eller utsatt för repressalier enligt 14 § visar omständigheter som ger anledning att anta att hon eller han blivit diskriminerad, utsatt för annan kränkande behandling eller utsatt för repressalier, är det huvudmannen för verksamheten som skall visa att diskriminering, annan kränkande behandling eller repressalier inte förekommit.

19 § Om ett barn eller en elev visar att han eller hon har blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av ett annat barn eller en annan elev i samband med att verksamheten genomförs, skall huvudmannen för att undgå skadeståndsansvar visa att alla skäligen åtgärder för att förebygga eller förhindra behandlingen hade vidtagits.

Rätt att föra talan

20 § I en tvist om skadestånd enligt denna lag får Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen eller Statens skolverk som part föra talan för en elev som medger det. För barn och elever under 18 år som inte har ingått äktenskap skall vårdnadshavarna lämna medgivande.

Om en ombudsman eller Statens skolverk för talan enligt första stycket, får ombudsmannen eller verket i samma rättegång föra också annan talan som ombud för barnet eller eleven.

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om part beträffande jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen skall gälla även den för vilken en ombudsman eller Statens skolverk för talan enligt första stycket.

Preskription m.m.

21 § En talan i mål om skadestånd enligt 9, 10, 12 eller 14 § skall väckas inom två år efter det att den påtalade handlingen företogs eller en skyldighet senast skulle ha fullgjorts. I annat fall är rätten till talan förlorad.

22 § En talan som förs av Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen eller Statens skolverk behandlas som om talan hade förts av barnet eller eleven själv.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006 och tillämpas på skadefall som inträffar efter ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 20 och 21 §§ sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

20 §²

Sekretess gäller hos domstol, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider avsevärd skada eller betydanse men om uppgiften röjs,

1. i mål om kollektivavtal,

2. i mål om tillämpningen av lagen (1982:80) om anställnings- skydd, lagen (1976:580) om med- bestämmande i arbetslivet, 31– 33 §§ lagen (1994:260) om offent- lig anställning, 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställ- ning, 15–28 §§ jämställdhetslagen (1991:433), 8–20 §§ lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, reli- gion eller annan trosuppfattning, 3– 16 §§ lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, 3–15 §§ lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, 6–11 och 13 §§ lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i hög- skolan, 3–7 §§ lagen (2002: 293) om förbud mot diskri- minering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning samt 5– 18 §§ lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering.

2. i mål om tillämpningen av lagen (1982:80) om anställnings- skydd, lagen (1976:580) om med- bestämmande i arbetslivet, 31– 33 §§ lagen (1994:260) om offent- lig anställning, 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställ- ning, 15–28 §§ jämställdhetslagen (1991:433), 8–20 §§ lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, reli- gion eller annan trosuppfattning, 3– 16 §§ lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, 3–15 §§ lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, 6–11 och 13 §§ lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i hög- skolan, 3–7 §§ lagen (2002: 293) om förbud mot diskri- minering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning, 5–18 §§ lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering samt 6–15 §§ lagen (2006:000) om förbud mot diskri- minering och annan kränkande behandling av barn och elever.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2003:317.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §³

Sekretess gäller hos följande myndigheter för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs:

1. Jämställdhetsombudsmannen i ärende enligt jämställdhetslagen (1991:433), lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

2. Jämställdhetsnämnden i ärende enligt jämställdhetslagen (1991:433),

3. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering i ärende enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

4. Nämnden mot diskriminering i ärende enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder och lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning,

5. Handikappombudsmannen i ärende enligt lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering samt i verksamhet enligt lagen (1994:749)

1. Jämställdhetsombudsmannen i ärende enligt jämställdhetslagen (1991:433), lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

3. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering i ärende enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

5. Handikappombudsmannen i ärende enligt lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskri-

³ Senaste lydelse 2005:483.

om Handikappombudsmannen,

6. Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning i ärende enligt lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

7. Konsumentombudsmannen i ärende enligt lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

minering och annan kränkande behandling av barn och elever samt i verksamhet enligt lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen,

6. Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning i ärende enligt lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever samt i annat ärende som rör rådgivning åt enskild,

7. Statens skolverk i ärende enligt lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, och

8. Konsumentombudsmannen i ärende enligt lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering

dels att 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 12 a §, och närmast före 12 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Bestämmelser om förbud mot diskriminering finns också i

- jämställdhetslagen (1991:433),
- lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning,
- lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder,
- lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning, *och*
- lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

– lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning,

– lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, *och*

– *lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.*

I 16 kap. 9 § brottsbalken finns bestämmelser om olaga diskriminering.

Studiestöd

12 a §

Diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder är förbjuden i fråga om statligt studiestöd.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Handikappombudsmannen har till uppgift att bevaka frågor som angår funktionshindrade personers rättigheter och intressen. Målet för ombudsmannens verksamhet skall vara att personer med funktionshinder ges full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor.

Handikappombudsmannens verksamhet skall avse uppföljning och utvärdering i frågor som anges i första stycket.

Handikappombudsmannen skall enligt lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering se till att lagarna följs och äger även rätt att för en enskild föra talan i tvister angående tillämpningen av lagarna.

Handikappombudsmannen skall enligt lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever se till att lagarna följs och äger även rätt att för en enskild föra talan i tvister angående tillämpningen av lagarna.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

¹ Senaste lydelse 2003:314.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ombudsmannen skall utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering i enlighet med bestämmelserna i lagarna.

Föreslagen lydelse

5 §¹

Ombudsmannen skall utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan, lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering och lagen (2006:000) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i enlighet med bestämmelserna i lagarna.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

¹ Senaste lydelse 2003:313.